

HAUTAUSMAAN HOITOSUUNNITELMAN laadintaopas

Toimittaja Hanna Tajakka

KUVAILUSIVU

Hautausmaan hoitosuunnitelman laadintaopas

Julkaisija	Seurakuntapuutarhurit ry
Toimittaja	Hanna Tajakka, Viher-Arkki
Ohjausryhmä	Elisa Heikkilä, Museovirasto Liisa Kontunen, Jyväskylän seurakunta Marko Laakso, Helsingin seurakuntayhtymä / Seurakuntapuutarhurit ry Juha Ollila, Espoon seurakuntayhtymä / Seurakuntapuutarhurit ry Harri Palo, Kirkkohallitus Satu Vuorinen, Järvenpään seurakunta / Suomen hautaus toiminnan keskusliitto Teemu Vähä-Piikkiö, Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä Miikka Väisänen, Kuopion seurakuntayhtymä Miia Ylipulli, Rovaniemen seurakunta
Julkaisu vuosi	2022/ 2. painos 2023.
Sivuja	60
Kieli	Suomi
Kansikuvat	Honkanummen hautausmaa
Graafinen suunnittelu ja taitto	Susanna Lappalainen
Julkaisun jakelu	Seurakuntapuutarhurit ry, https://www.seurakuntapuutarhurit.fi/ Kirkkohallituksen Evl.fi/plus, https://evl.fi/plus/etusivu
ISBN	978-952-94-8386-0 (suomenkielinen)

SISÄLLYSLUETTELO

Käyttäjälle.....	4
Julkaisun sisältö ja käyttö.....	5
Hautausmaan hoitosuunnitelman käsitteet.....	5

1 YLEISTÄ

Johdanto	8
Hautaus-toimen tehtävä ja tavoitteet.....	10
Ohjaava lainsäädäntö ja lupakäytännöt	10
Hautausmaakohtainen esittely	12
Kirkon ympäristödiplomi.....	12
Hautausmaat ja kulttuuriympäristön vaaliminen	13
Hautausmaan kunnossapidon vastuut	15
Seurakunnan ja seurakuntayhtymän hautaus-toimen hoitovastuu	15
Omaisten hoitovastuu	15
Hautainhoitorahaston toiminta ja sopimushautojen hoito	17
Hoitamattomat haudat	17
Hautaukseen liittyvät toimintatavat.....	20
Hautausmaan hoitosuunnitelman hyväksyntä ja käyttöönotto.....	20

2 KUNNOSSAPITOLUOKITUS JA LAATUVAATIMUKSET

Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS pähkinänkuoressa.....	22
Hautausmaiden luokitus RAMSin mukaan ..	24
Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen soveltaminen hautausmailla	26
Hautausmaiden kunnossapidon laatuvaatimukset.....	26
Hautausmaiden kunnossapidon laadunarviointi	26
Hautausmaiden kunnossapidon ympäristövaikutukset	28

3 KUNNOSSAPITO

Hautausmaan kunnossapidon tavoite	30
Hautausmaan kunnossapidon laatupoikkeamat.....	31
Hautausmaan yleinen kunnossapito.....	32
Hautausmaan talvihoito.....	33
Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto	34
Hautausmaan rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito	37
Hautausmaan kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R)	39
Hautausmaan avoimien viheralueiden (A) hoito.....	42
Hautausmaan metsien (M) hoito	44
Hautausmaan haitallisten vieraskasvien poisto	45
Hautausmaan dynaamisten kasvi- istutusten hoito	46
Hautausmaan kunto- ja turvallisuus- tarkastukset ja -inventoinnit.....	47
Hautausmaan järjestelmien hoito ja käyttö	48

4 KUNNOSSAPIDON KEHITTÄMINEN

Hautausmaan kunnossapidon resurssit.....	50
Henkilöstö	50
Koneet, laitteet ja käsityökalut.....	51
Toimitilat	51
Huoltoalueet.....	51
Hautausmaan kunnossapidon suunnittelu	52
KÄSITTEET	53
KIRJALLISUUS.....	58

KÄYTTÄJÄLLE

Kirkkolainsäädännön uudistukseen sisältyy kirkkojärjestyksen vaatimus hautausmaan hoitosuunnitelman laatimisesta. Hoitosuunnitelmassa voidaan täsmentää seurakunnan, seurakuntayhtymän ja hautaoikeuden haltijoiden välistä työnjakoa hautojen hoidossa. Hoitosuunnitelmalla lisätään myös hautausmaan kunnossapidon suunnitelmallisuutta. Kirkon keskushallinnon ohjeistuksessa todetaan kunnossapitoluokituksen ja hoitosuunnitelman tarpeellisuus kunnossapitotoimenpiteiden oikein kohdentamisessa sekä kunnossapidon kustannustehokkuuden ja hyväksyttävän kunnossapitotason saavuttamisessa.

Tämän oppaan tarkoituksena on toimia valtakunnallisena hoitosuunnitelman mallina, jonka seurakunnat ja seurakuntayhtymät voivat ottaa käyttöön ja laatia sen perusteella hoitosuunnitelman/hoitosuunnitelmat omistamilleen hautausmaille.

Hautausmaan hoitosuunnitelma toimii muun muassa omaisuuden hallintatyökaluna sekä perusteena valtion rahoituksen kohdentamiselle. Lisäksi se on apuna kunnossapidon töiden suunnittelussa, toteutuksessa ja urakoinnissa. **Hautausmaan hoitosuunnitelman laadintaopas** helpottaa myös kunnossapitokustannusten laskentaa sekä kunnossapitoon käytettävien varojen kohdentamista. Oppaan perusteella voidaan yhtenäistää hautausmaiden kunnossapidon perusteita ja toimintatapoja seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä eri puolilla maata.

Hautausmaan hoitosuunnitelma toteuttaa sekä näkyvällä, että oikeudenmukaisella tavalla seurakuntien ja seurakuntayhtymien strategioissa ja visioissa asetettuja tavoitteita. Strategia ohjaa osaltaan hautaustoimen tulevaa kehitystä, määrittäen muun muassa hautausmaiden eri toimintojen ja hautaustapojen kehittämistä.

Hautausmaan hoitosuunnitelman laadintaoppaan kokoamisessa on hyödynnetty muun muassa Vantaan seurakuntien ja Heinolan seurakunnan laatimia hautausmaiden hoitosuunnitelmia. Ideoita on haettu myös Moviumin julkaisemasta 'Kyrkogårds handboken med kvalitetsbeskrivningar 2012' -julkaisusta. Oppaassa esitetyt kunnossapitotöihin liittyvät vaatimukset ja ohjeet perustuvat Viherympäristöliiton julkaisuun 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021'. VKT nojaa puolestaan 'Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020' -julkaisun kunnossapitoluokkiin sekä 'Infra 2017 Kunnossapitonimikkeistön' käsitteisiin ja jaotteluun.

Tässä oppaassa esitetyjä asioita täsmennetään kussakin hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa.

Oppaan kokoamisesta ovat vastanneet työlle nimetty ohjausryhmä yhdessä MMM Hanna Tajakan kanssa. Ohjausryhmään kuuluivat Elisa Heikkilä, Liisa Kontunen, Marko Laakso, Juha Ollila, Harri Palo, Satu Vuorinen, Teemu Vähä-Piikkiö, Miikka Väisänen, Miia Ylipulli. Ohjausryhmän lisäksi päivitysmateriaali oli yleisellä kommentointikierroksella. Lämmin kiitos kaikille työssä mukana olleille arvokkaasta työpanoksesta!

Toivomme **Hautausmaan hoitosuunnitelman laadintaoppaan** edistävän hautausmaiden laadukasta kunnossapitoa ja hautausmaiden tarjoamien kulttuuriympäristöjen arvostuksen kasvua.

Markku Husso, puheenjohtaja

Juha Ollila, ohjausryhmän puheenjohtaja
Seurakuntapuutarhurit ry

Julkaisun sisältö ja käyttö

Hautausmaan hoitosuunnitelman laadintaopas muodostuu neljästä osasta:

- Osa I Yleistä
- Osa II Hautausmaiden kunnossapitoluokitus ja kunnossapidon laatuvaatimukset
- Osa III Hautausmaiden kunnossapito
- Osa IV Hautausmaiden kunnossapidon kehittäminen.

Osassa I esitetään hautaustoimeen ja hautausmaiden kunnossapitoon liittyviä yleisiä asioita ja niitä ohjaavia tekijöitä.

Osassa II esitetään, miten hautausmaat ja hautausmaan eri osa-alueet voidaan luokitella 'Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMSin' mukaan eli miten RAMS-luokitusta sovelletaan hautausmailla. Osassa esitetään myös periaatteet kunnossapidon laatuvaatimuksien määräytymisestä 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun mukaan. Samalla esitellään periaatteet hautausmaiden kunnossapidon laadunarviointiin ja otetaan kantaa hautausmaiden kunnossapidon ympäristövaikutuksiin.

Osassa III esitetään tarkempia periaatteita hautausmaiden kunnossapidosta.

Osassa IV esitetään hautausmaiden kunnossapidon kehittämiseen liittyviä asioita kuten resurssien hallinta ja kunnossapidon suunnittelu ja aikataulutus.

Nimensä mukaisesti kyse on oppaasta hoitosuunnitelman laatimiseksi. Oppaassa esitetyt asiakokonaisuuksia voi hyödyntää sellaisenaan hautausmaakohtaisen hoitosuunnitelman kokonaisuudessa tai tarvittaessa tiivistää tai täydentää ja muuten muokata materiaalia seurakunnan ja seurakuntayhtymän omiin toimintatapoihin sopivaksi.

Hautausmaan hoitosuunnitelman käsitteet

Tässä oppaassa käytetään 'Infra 2017 Kunnossapitonimikkeistön' käsitteitä. Nimikkeistön mukaan kunnossapitoon kuuluvat korjaus-, hoito- ja käyttötehtävät. Nämä käsitteet on kuvattu seuraavasti:

- **Kunnossapito** on säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin toiminta ja ominaisuudet, vaikutetaan infrastruktuurin käytön olosuhteisiin tai hallitaan infrastruktuurin laitteita ja järjestelmiä.
- **Korjaus** on säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin toiminta ja ominaisuudet.
- **Hoito** on säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin käytettävyyteen ja koettavuuteen vaikuttavat olosuhteet.
- **Käyttö** on säännöllistä toimintaa, jolla hallitaan infrastruktuurin laitteita ja järjestelmiä.

Rajanveto hoidon ja korjauksen välillä perustuu tehtävän pääasialliseen sisältöön. Hoidolla huolehditaan, että alue on käyttötarkoituksensa edellyttämässä päivittäisessä kunnossa.

Hoitotehtäviin sisältyvät talvihoito, puhtaanapito, rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito, kasvillisuuden hoito sekä muut erityiset hoitotehtävät. Hoitoon sisältyvät myös pienet, hoitotöiden yhteydessä ilman erityiskoneita ja -materiaaleja tehtävät korjaus- sekä huoltotyöt.

Muut korjaus- ja kunnostustyöt kuuluvat korjaukseen. **Korjaustehtäviin** sisältyy olevan rakenteen kunnostaminen, uusiminen, siirtäminen tai purkaminen. Sen avulla vioittunut tai puutteellinen rakenne palautetaan käyttökuntoon. Korjaus- ja kunnostustehtävät kohdistuvat olemassa oleviin rakenteisiin, varusteisiin ja järjestelmiin.

Käyttötehtävien avulla valvotaan ja ohjataan järjestelmiä niiden toimivuuden ylläpitämiseksi. Käyttötehtäviin kuuluvat myös korjaus- ja muutostarpeita kartoittavat selvitykset.

Hanketehtävät ovat kunnossapitoa palvelevia työmaa- tai tilaajatehtäviä.

Hautausmaiden osalta käsitteiden käyttö voidaan karkeasti jakaa hautojen hoitoon ja hautausmaan kokonaisvaltaiseen kunnossapitoon.

Kunnossapidon ulkopuolelle jää hautausmaan peruskorjaus, jolla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joiden avulla pyritään parantamaan hautausmaan kuntoa tai palauttamaan se alkuperäiseen kuntoon. Tyypillisiä peruskorjauksia ovat muun muassa kastelu-, valaistus-, sähkö- ja muiden teknisten järjestelmien uusiminen ja käytäväverkoston kunnostus.

Kunnossapidon ja peruskorjauksen kustannukset voivat ohjautua taloudessa eri momenteille: kunnossapidon kulut katetaan käyttötaloudesta ja peruskunnostuksen kulut investointirahoista.

Tämän oppaan nimessä käytetään kuitenkin käsitettä **hoitosuunnitelma** eikä kunnossapitosuunnitelma, sillä **hoitosuunnitelma**-käsite on kirkkolain uudistuksen myötä tullut kirkkojärjestykseen.

Tässä julkaisussa käytetyt muut käsitteet on selitetty julkaisun loppuun kootussa listassa.

1 YLEISTÄ

JOHDANTO

Hautausmaan hoitosuunnitelmaan sisältyvät usein toistuvien ja säännöllisten sekä pitkällä aikavälillä toteutettavien töiden suunnittelu. Hautausmaan hoitosuunnitelmassa esitetään tavoitteet ja vaatimukset hoitotöille, kuten

- talvihoito
- puhtaanapito
- rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito
- kasvillisuuden hoito
- kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit
- järjestelmien hoito ja käyttö.

Hautausmaan hoitosuunnitelmassa otetaan kantaa myös kunnossapidon pitkän tähtäimen suunnitteluun, kuten puiden hoitoon, käytävien ja kulkuväylien uusimiseen ja kastelujärjestelmien uusimiseen. Hautausmaan kunnossapidon suunnitteluun liittyy lisäksi hautausmaan toimintaa ja kunnossapitoa varten tarvittavien resurssien – kuten koneiden, kaluston ja tilojen – käytön suunnittelu.

Hoitamattomien hautojen osalta määritellään hoitamattomuuden perusteet ja hoitamattomuuskuulutuksen prosessi.

Hoitosuunnitelmassa otetaan huomioon lisäksi hautausmaan turvallisuuden seuranta ja kehittäminen. Turvallisuutta käsitellään sekä työntekijöiden työturvallisuuden että hautausmaalla kävijöiden turvallisuuden kannalta. Turvallisuuden seuranta ja kehittäminen perustuvat riskienarviointiin.

Hautausmaan hoitosuunnitelma auttaa selkeyttämään hautausmaaympäristön ja hautapaikkojen hoidon vastuualueita ja neuvoo yleisluontoiset vuosittaiset hoitotoimenpiteet hautausmaiden eri osa-alueille. Hoitosuunnitelma auttaa kohdentamaan määrärahoja kustannustehokkaasti. Hoitosuunnitelmassa selvitetään yleisluontoisesti myös hautausmaan kunnossapitoluokitus, jonka pohjalta pystytään suunnittelemaan hautausmaaympäristön kunnossapitotoimenpiteet järkevästi ja tuloksellisesti.

Hoitosuunnitelma voidaan laatia hautausmaakohtaisesti tai niin, että se sisältää seurakunnan ja seurakuntayhtymän kaikki hautausmaat.

Hoitosuunnitelman suositeltava sisältö

Jotta hoitosuunnitelma olisi käyttökelpoinen työkalu hautojen hoidon ja hautausmaan kokonaisvaltaisen kunnossapidon ohjaamiseen, pitäisi hoitosuunnitelmassa esittää vähintään seuraavat asiat:

- kunnossapidon **'vuosikello'** eli selkeä kuvaus, mitä työtehtäviä sisältyy kunnossapitoon ja miten ne ajoittuvat vuoden jaksolle ja/tai hoitosuunnitelman voimassaoloajalle
- hautausmaiden **hoitovastuut** ja omaisten hoitovastuut
- hautausmaan ja mahdollisesti sen eri osien **kunnossapitotaso** ja **kunnossapitoluokitus** (RAMS)
- **kunnossapitotehtävien sisältö** olosuhteiden edellyttämällä tarkkuudella (esimerkiksi taulukoiden 1–10 pohjalta)
- kunnossapitoon varatut **resurssit**, joilla hoitosuunnitelmassa esitetyt työtehtävät on tarkoitus toteuttaa ja asetettu kunnossapitotaso saavuttaa.
- hautausmaan **kunnossapidon kehittäminen** hoitosuunnitelman voimassaoloaikana.

Hoitosuunnitelman sisällön kokoamisessa voi hyödyntää tämän oppaan sisällysluetteloa soveltaen sitä kunkin seurakunnan ja seurakuntayhtymän käytäntöihin. Hoitosuunnitelman sisältö kannattaa esittää napakasti ja selkeästi. Osa asioista voidaan esittää luettelomuotoisina 'tarkastuslistoina' tai taulukkomuodossa.

Tarvittaessa hoitosuunnitelmaa voi täydentää karttaliitteillä, joissa esitetään esimerkiksi hautausmaa-alueiden kunnossapitoluokat (RAMS), talvihoidon tiedot ja puhtaanapidon tiedot. Talvihoidosta voidaan kartalla esittää esimerkiksi, mitkä alueet sisältyvät talvihoidettaviin alueisiin ja mitkä eivät sekä missä ovat lumen läjitysmaat.

Hoitosuunnitelman liitteisiin voidaan liittää myös konekalustoluettelo sekä muita tarpeellisia asiakirjoja, joiden avulla selkeytetään kunnossapidon suunnittelua ja ohjausta.

HUOM! Tämän oppaan kunkin otsikoidun kohdan lopussa on kappale, jossa on tarkennettu, millaisia asioita olisi hyvä kirjata ja tarkentaa hoitosuunnitelmissa. Nämä kohdat on merkitty lihavoidulla ja **vihreällä** tekstillä.

HAUTAUSTOIMEN TEHTÄVÄ JA TAVOITTEET

Hautaustoimella tarkoitetaan hautausmaan hallinto-, suunnittelu-, rakentamis- ja kunnossapito- sekä hautauksiin liittyviä tehtäviä.

Hautaustoimen perustehtäviä ovat hautaaminen, hautarekisterin ylläpito, hautausmaiden kunnossapito sekä vahtimestari- ja seurakuntamestarityöt hautausmaalla (mm. haudalle saatot ja uurnanlaskut). Hautaustoimi huolehtii myös riittävästä hautapaikkavarannosta. Hautausmaan kulttuuriperinnön vaaliminen on myös yksi hautaustoimen tärkeistä tehtävistä. Lisäksi joissakin seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä tehtäväalueeseen kuuluu sopimushautojen hoito.

Hautausmaiden hyvän kunnon ylläpitämiseksi tarvitaan jatkuvaa ja suunnitelmallista kunnossapitoa. Tavoitteena on luoda puitteet asianmukaiselle ja vainajan muistoa kunnioittavalle hautaan siunaamiselle, hautaamiselle ja muistamiselle. Hautaustoimi palvelee omaisia ja hautausmaalla kävijöitä kaikissa hautaustoimeen liittyvissä asioissa. Hautaustoimi edustaa näkyvää osaa seurakunnan ja seurakuntayhtymän toiminnasta ja tulee siten lähelle ihmistä.

Hautaustoimen laadullisia tavoitteita ovat muun muassa:

- laadukas, asiantunteva, luotettava ja yhdenvertainen palvelu kaikille
- toimivan ja turvallisen työympäristön varmistaminen
- vainajan kohtelu hienotunteisesti
- olemassa olevien hautausmaiden, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden ja hautojen kunnossapito hautausmaiden hoitosuunnitelman mukaisesti
- sankarihauta-alueiden kunnossapito hautausmaiden hoitosuunnitelman mukaisesti
- hautausmaiden toiminta kestävän kehityksen mukaisesti.

Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan vuotuisesti määritettyjen erillistavoitteiden seurannalla ja arvioinnilla, palautteilla (määrä ja sisältö) sekä itsearviointilla.

Seurakunta- ja hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa hautaustoimen ohjesäännössä ja hautausmaan käyttösuunnitelmassa määritellyjä asioita, kuten hautaustoimen laadulliset tavoitteet ja tavat, joilla mitataan tavoitteiden saavuttaminen.

OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ JA LUPAKÄYTÄNNÖT

Hautausmaita koskevat monet lait ja asetukset. Ne on lueteltu tarkemmin oheisessa tietolaatiossa. Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee hautaustoimea koskevan lainsäädännön. Itä-Suomen aluehallintovirasto (AVI) hoitaa hautaustoimilaisissa tarkoitettua lupa-, valvonta- ja kiinteistörekisteritehtävät koko maan alueella.

Kirkkolain mukaan kaikilla evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnilla ja seurakuntayhtymillä tulee olla oma hautaustoimen ohjesääntönsä. Siinä on tarkemmat toimeenpanoa ja menettelyä koskevat määräykset haudoista, hautakirjanpidosta, haudan hoidolle asetetuista vaatimuksista ja hautamuistomerkkien hyväksymisestä sekä hautausmaalla noudatettavasta järjestyksestä. Seurakunnan ja seurakuntayhtymän hautaustoimen ohjesäännössä huomioidaan hautausmaiden

paikalliset ominaispiirteet ja hautauskäytännössä omaksuttu kulttuuri sekä järjestelyiden tarkoituksenmukaisuus.

Hautausmaan käytössä noudatetaan hautausmaakaavaa ja hautausmaan käyttösuunnitelmaa. Kirkkojärjestyksen (657/2023) 3 luvun 57 §:n mukaan: "Hautausmaalle on laadittava hautausmaakaava ja käyttösuunnitelma. Hautausmaakaava on yleiskartta, jota laadittaessa on otettava huomioon varatun alueen maaston luonne, maisemalliset arvot ja seurakunnan taloudellinen kantokyky. Hautausmaakaavaan sisältyy: 1) hautausmaan rajat; 2) hauta-alueiden ja rakennusten sijainti; 3) liikenteen järjestelyt ja käytävien sijainti; 4) hauta-alueiden jako; 5) hautausmaa-alueen kuivatus- ja vesihuoltosuunnitelma sekä jätehuollon järjestelyt."

"Hautausmaan käyttösuunnitelmassa on otettava huomioon hautausmaan eri aikoina perustettujen osien ominaispiirteet ja kulttuurihistorialliset arvot. Käyttösuunnitelmaan sisältyy: 1) hautausmaakaavan sanallinen selitys; 2) määräykset hautausmaan tai sen osan käytöstä yhteen tai useampaan hautausyvytyteen; 3) määräykset hautaosastojen käyttöönottojärjestyksestä; 4) hautausmaan käytön rajoitukset."

Seurakuntien ja seurakuntayhtymien omat strategiat vaikuttavat myös hautausmaiden kehittämiseen ja kunnossapitoon. Kirkon ympäristödiplomin avulla seurakunta ja seurakuntayhtymä voi parantaa ympäristöasioiden hoidon tasoa ja tehostaa toimintaansa. Lisää ympäristödiplomista kohdassa **Kirkon ympäristödiplomi**.

Lisäksi hautausmaan rakentamiseen, kunnossapitoon ja kunnostamiseen liittyvät toimenpiteet voivat edellyttää kunnan viranomaisen myöntämää ympäristö-, rakennus-, toimenpide- tai maisematyölupaa tai museoviranomaisen lausuntoa. Hautausmaa-alueilla otetaan huomioon mahdollinen arkeologinen kulttuuriperintö, kun tehdään esimerkiksi tavallista haudankaivua laajempia putki- ja kaapelikaivantoja.

Kunnossapitoa ohjaavat määräykset

Hautausmaiden kunnossapito perustuu seuraaviin lakeihin, asetuksiin, sääntöihin ja ohjeisiin:

- hautausoimilaki (457/2003)
- kirkkolaki (652/2023), 3 luku 21–37 §:t
- kirkkojärjestys (657/2023), 3 luku 55–61 §:t
- muinaismuistolaki (295/1963)
- terveydensuojeluasetus (1280/1994), 7. luku, 39.–42. §
- järjestyslaki (612/2003)
- jätelaki (646/2011)
- ympäristönsuojelulaki (527/2014)
- maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
- vesilaki (587/2011)
- hautausoimen ohjesääntö
- hautausmaakaava ja hautausmaan käyttösuunnitelma
- seurakunnan ja seurakuntayhtymän strategia
- kirkon ympäristödiplomi
- kunnan yleis- ja asemakaavat sekä ympäristö-, rakennus-, toimenpide- ja maisematyöluvat.

HAUTAUSMAAKOHTAINEN ESITTELY

Seurakunta- ja hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa esitellään lyhyesti hautausmaat, joita hoitosuunnitelma koskee.

Esittelyssä viitataan rinnakkaisiin asiakirjoihin, joissa on esitetty tarkemmat taustatiedot hautausmaihin liittyen. Tällaisia viitattavia asiakirjoja ovat muun muassa hautaustoimen ohjesääntö, hautausmaakaava ja kaavakartta, hautausmaan käyttösuunnitelma sekä mahdolliset hautausmaan inventointiraportit.

KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI

Kirkon omaa ympäristöjärjestelmää, ympäristödiplomia, on käytetty seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä vuodesta 2001 lähtien ympäristövastuun kantamisen välineenä. Ympäristöjärjestelmällä sidotaan ympäristöasiat osaksi seurakunnan ja seurakuntayhtymän toimintaa.

Ympäristöjärjestelmän keskeisin tavoite on ohjata seurakuntalaisia ympäristövastuulliseen ajatteluun ja toimintaan. Ympäristödiplomi haastaa myös seurakunnan ja seurakuntayhtymän työntekijät ymmärtämään ympäristöasiat osana jokaista toimintaa. Ympäristödiplomi asettaa tavoitteita ympäristöhaittojen vähentämiseksi, organisoii tehtäviä sekä niiden seurantaan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ympäristödiplomi edellyttää kaikilta diplomia hakevilta samojen minimikriteerien täyttämistä. Vähimmäisvaatimukset toteutuvat hautausmaiden osalta, kun hautausmaille tehdään ympäristöselvitys, laaditaan tai päivitetään hoito-ohjeet tai niiden ympäristöosat, koulutetaan työntekijöitä ja ohjataan omaisia ympäristöasioissa ja järjestetään jätehuolto asianmukaisesti. Lisäksi hautausmailla noudatetaan kunnan jätehuoltomääräyksiä ja ympäristönsuojelumääräyksiä.

Oheiseen tietolaatikkoon on koottu ympäristödiplomin mukaisia hautausmaan kunnossapidon toimintaperiaatteita. Hautausmaiden ympäristövaikutuksia seurataan muun muassa kasteluveden kulutuksella, kasteluveden laadun seurannalla, pohjavesitutkimuksilla, kasvualustan maa-analyysillä, kasvinsuojelutoimenpiteiden määrällä sekä polttoaine-, lannoite- ja jätemääriä seuraamalla.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset tulevat näkymään myös hautausmaan hoidon haasteina. Ilmaston ennustetaan muuttuvan siten, että kevät ja kesä alkavat aikaisemmin ja ne ovat hie- man lämpimämpiä. Kevällä ja kesällä tulevat pitkät kuivat jaksot, hallaton kausi pitenee, mutta hallat ovat ajoittain ankaria. Syksy ja talvi alkavat myöhemmin sekä selvästi lauhempana. Syksyisin ja talvisin on runsaasti sateita. Lyhyitä kovia pakkasjaksoja tulee satunnaisesti ja lumettomuus yleistyy. Maa voi routaantua syvältä lumen puutteen takia. Talvehtimisongelmat tulevat lisääntymään varsinkin lumettomilla alueilla. Kasvintuhoojat ja -taudit tulevat lisääntymään, ja sen myötä kasvien perusterveys sekä oikeiden kasvien valinta tulee entistä tärkeämmäksi. Paitsi taudit ja tuholaiset myös rikkakasvit tulevat lisääntymään kiihtyvällä tahdilla, kun kasvuolosuhteet muuttuvat leudompina talvien myötä otollisemmiksi.

Seurakunta- ja hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa ympäristödiplomin mukaisia tavoitteita, tehtäviä ja toimintatapoja, joilla toteutetaan, seurataan ja mitataan ympäristöhaittojen vähentämistä.

Ympäristödiplomin toimintaperiaatteet

Ympäristödiplomin mukaisia kunnossapidon toimintaperiaatteita ovat muun muassa:

- Kehitetään ja kunnossapidetään hautausmaata osana laajempaa viherverkostoa.
- Käytetään kunnossapitoluokitusta monipuolisesti niin, että hautausmaalle syntyy myös luonnon monimuotoisuutta edistäviä vähemmän tehokkaasti hoidettavia alueita.
- Tunnistetaan, poistetaan ja hävitetään haitalliset vieraslajit asianmukaisesti.
- Varmistetaan monivuotisten kasvien soveltuvuus paikkakunnan kasvillisuusvyöhykkeelle.
- Hankitaan kotimaassa ja mieluiten lähellä tuotettuja kasveja ja muita kunnossapidon materiaaleja.
- Käytetään ympäristövaikutuksiltaan vähiten haittaavia tuotteita.
- Vältetään kemikaalien käyttöä.
- Torjutaan liukkautta sepelillä.
- Hävitetään rikkakasvit mekaanisesti.
- Käytetään hitaasti liukenevia lannoitteita maa-analyysien ohjeiden mukaan.
- Tehdään pölynsidontaa harkiten.
- Minimoidaan kasteluveden menekki kasteluautomaatiikan ja yöllä tapahtuvan kastelun avulla.
- Suositaan akkukäyttöisiä pienkoneita.
- Käytetään pienkoneissa pienkonebenssiiniä.
- Laaditaan puustolle hoitosuunnitelma.
- Lajitellaan hautausmailla syntyneet jätteet huolellisesti ja opastetaan hautausmaan käyttäjiä lajitteluun.

HAUTAUSMAAT JA KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMINEN

Kirkollisten rakennusten suojelusta on säännöksiä sekä evankelis-luterilaista kirkkoa koskevassa kirkkolaissa (652/2023) että laissa ortodoksisesta kirkosta (985/2006). Suojelulainsäädännön tarkoitus on varmistaa, että kirkollisia rakennuksia hoidetaan ja korjataan asianmukaisella tavalla.

Kirkkolain mukaan kaikki ennen vuotta 1917 rakennetut evankelis-luterilaiset kirkolliset rakennukset kiinteine sisustuksineen ja taideteoksineen ovat suojeltuja. Kirkkolain suojelusäännöksiä sovelletaan myös kirkkopihaan, sen ja hautausmaan aitaan ja porttiin sekä sankarihautausmaahan. Myös vuotta 1917 nuorempi kirkollinen rakennus voidaan suojella. Suojelusta kirkkolailla päättää Kirkkohallitus.

Kirkkorakennuksille, kirkkopihaille ja hautausmaille on usein annettu suojelumerkintöjä ja -määryksiä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa. Suuri osa kirkkojen ympäristöistä on

1 YLEISTÄ

valtakunnallisesti arvokkaita eli valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY). Ne on julkaistu osoitteessa www.rky.fi.

Kirkoissa ja niiden ympäristöissä voi olla muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kohteita. Muinaismuistolaki rauhoittaa esihistoriallisten kohteiden lisäksi historiallisen ajan hautausten ja kirkollisen toiminnan jäännöksiä. Rauhoituksen piiriin luetaan myös kirkkomaahan liittyvien rakennusten ja rakenteiden kuten vanhojen kiviaitojen, porttihuoneiden, tapulien, luuhuoneiden ja hautakappeliin jäännöksiä. Muinaismuistokohteet otetaan huomioon muun muassa kaivutöiden (sähköjohdot yms.) yhteydessä. Museovirastoon otetaan yhteyttä aina kun kaivu- ja rakennustöitä tehdään muinaismuistojen välittömässä läheisyydessä

Vanhat hautausmaat ovat yleensä kirkon piha-alueella, nuoremmat hautausmaat on sijoitettu siitä erilleen. Jos kirkkopihaa muutetaan olennaisesti, laki velvoittaa seurakuntaa ja seurakuntayhtymää pyytämään Museoviraston lausunnon. Samoin toimitaan, jos kyse on kirkkopihan tai hautausmaan aidan tai portin tai sankarihautausmaan olennaisesta muuttamisesta. Tässä yhteydessä 'olennaisella muuttamisella' voidaan tarkoittaa esimerkiksi alueen ilmeen muuttamista alkuperäisestä sommitelmasta poiketen. Muun muassa reunakivien poisto kirkkopihassa sijaitsevalta historiallisesti arvokkaalta hautausmaalta voi olla olennainen muutos. Sen sijaan kasvillisuusalueen muutos, kuten puun kaataminen, ei ole olennainen muutos, jos poistettu kasvillisuus uusitaan. Lainsäädäntö on uudistumassa, joten jatkossa asia huomioidaan kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön mukaan.

Seurakunnan ja seurakuntayhtymän hoitamalla hautausmaalla sijaitsevia yksittäisiä hautausmaamerkkejä eivät koske lakien suojelusäännökset. Haudalle sijoitettua muistomerkkiä ei saa poistaa ilman seurakunnan ja seurakuntayhtymän eli hautausmaan ylläpitäjän suostumusta. Haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija – seurakunnan ja seurakuntayhtymän tehtävänä on huolehtia hautausmaiden yleisten alueiden, kuten käytävien, puiden, pensaiden ja yhteismuistomerkkien hoidosta. Haltijattomat, hoitamattomat hautausmaamerkit voivat joutua poistettaviksi, ellei seurakunta ja seurakuntayhtymä toisin päättä.

Monen kirkkoympäristön ja hautausmaan puusto on ikääntynyttä ja uusiminen edellyttää pitkäjänteistä suunnittelua ja puuston varovaista uudistamista. Yleensä asemakaava-alueella ja toisinaan yleiskaava-alueella puiden kaatamiseen tarvitaan maankäyttö- ja rakennuslain mukainen, kunnan myöntämä maisematyö lupa.

Joskus hautausmaa voi jäädä hoidon ulkopuolelle. Muinaiset hautapaikat, jotka eivät ole seurakunnan ja seurakuntayhtymän hoidossa olevalla hautausmaalla, ovat muinaismuistolain tarkoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Lisäksi sellaisia ovat pakanuuden aikaiset haudat ja kalmistot, myös sellaiset, joista maan pinnalla ei ole merkkejä.

Seurakunta- ja hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa hautausmaiden ohjesäännössä ja hautausmaan käyttösuunnitelmassa määritellyjä asioita, kuten tietoja hautausmaalla olevista suojelluista ja kulttuuriympäristön kannalta tärkeistä rakennuksista, rakenteista ja alueista.

HAUTAUSMAAN KUNNOSSAPIDON VASTUUT

Seurakunnan ja seurakuntayhtymän hautausstoimen hoitovastuu

Hautausstoimilain (457/2003) 5. luvun 13. pykälän mukaan hautausmaan ylläpitäjän tulee hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla. Hautausmaiden yleinen kunnossapito on seurakuntien ja seurakuntayhtymien hautausstoimen vastuulla.

Hautausstoimen vastuulla olevia hautausmaiden kunnossapitotöitä ovat:

- hautausmaan kulkuväylien ja pysäköintialueiden kunnossapito
- hautausmaiden yleisten alueiden kasvillisuuden kunnossapito
- hautausmaarakenteiden ja -kalusteiden kunnossapito (mm. portit, aidat, penkit, valaisimet, pyörätelineet, opasteet, hulevesijärjestelmät, kasteluvesijärjestelmä ja kameravalvonta)
- yleinen puhtaanapito ja jätehuolto
- yhteisten muistelupaikkojen kunnossapito hautausmaan käyttösuunnitelman mukaan
- sankarihauta-alueiden ja muiden merkittävien hauta-alueiden kunnossapito (huom. joissakin seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä sankarihauta-alueen hoito voi olla myös kaupungin vastuulla)
- seurakunnalle ja seurakuntayhtymälle palautuneiden ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden hautojen hoito kirkkovaltuuston päätöksen mukaan.

Seurakunta- ja hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa seurakunnan ja seurakuntayhtymän hautausstoimen vastuulla olevia tehtäviä.

Omaisten hoitovastuu

Kirkkolain (652/2023) 3 luvun 33 §:n mukaan haudat on pidettävä hautausmaan arvoa vastaavasti hoidettuina ja haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija. Omaisten vastuulla on yksittäisen haudan hoito hautamuistomerkkeineen sekä kasveille varattuine istutusalueineen (kukkapesä). Reunakivellisellä haudalla omaisten vastuulla on hoitaa myös reunakivien rajaama alue. Omaiset kustantavat kokonaisuudessaan yksittäisen haudan hoidon sekä hautamuistomerkkiin liittyvät hankinta- ja hoitokustannukset.

Omaisten hoitovelvoitteita ovat:

- haudalle hankitun hautamuistomerkin hoito
- haudan kasveille varatun istutusalueen (kukkapesä) hoito kevät- ja syyssiivouksineen
- nurmikon siistiminen hautamuistomerkin ja kasveille varatun istutusalueen ympäriltä
- haudalle tuoduista muistoesineistä huolehtiminen
- roskien ja muun jätteen poistaminen haudalta (muun muassa palaneet hautakynttilät)
- reunakivien rajaaman alueen hoito
- muistolehtoon, sirottelualueille ja muualle haudattujen vainajien yhteismuistelupaikalle tuotujen yksittäisten kukkien, koriste-esineiden ja lyhtyjen hoito (hautausstoimi vastaa muistelupaikkojen yleisilmeestä)
- seurakuntakohtaisen muun ohjeistuksen noudattaminen.

Seurakunta- ja hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa omaisten vastuulla olevia haudan hoitotehtäviä ja haudan hoitoon liittyviä vastuujakoa seurakunnan tai seurakuntayhtymän ja omaisten välillä.

Haudan hoitovastuut

Haudausmaan käyttösuunnitelmassa määritetään, mitkä tehtävät kuuluvat hautausmaan ylläpitäjälle ja mitkä omaisille. Omaisille voivat kuulua esimerkiksi seuraavat haudan hoitotehtävät.

Haudan kasvillisuuden hoito

Kausikasvien eli kesäkukkien istuttaminen ei ole pakollista kasveille varattuun istutusalueeseen (kukkapesään). Ne voidaan korvata esimerkiksi monivuotisilla perennoilla, kuten maanpeiteperennoilla, tai sammalella. Haudalla voi olla myös leikattava nurmikko. Haudoilta ei istuteta pensaita tai puita. Kun kasvillisuutta on istutettu haudalle, istutukset hoidetaan niin, etteivät rikkakasvit kasva hautausmaan yleisilmettä häiritsevästi ja etteivät kasvi-istutukset leviä istutusalueen ulkopuolelle eikä naapurihautojen puolelle tai täysikasvuisina ole haitaksi hautaamiselle tai hautausmaan hoidolle. Kausikasvien hoidossa huomioidaan myös, etteivät ne levitä kasvitautoja ympäröiviin kasvustoihin. Esimerkiksi härmäiset kasvit poistetaan tai vaihdetaan terveisiin kasveihin.

Haudan reunakivien rajaaman alueen hoito

Rajatun alueen pintahiekka pidetään rikkakasvittomana. Reunakivien rajaama alue voidaan myös kasvittaa esimerkiksi maanpeiteperennalla, sammalella tai nurmikolla.

Haudan muistomerkin hoito

Haudan muistomerkki (yleensä hautakivi) on asennettu suoraan ja turvallisesti paikoilleen. Hautamuistomerkin asento tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Hautamuistomerkki oikaistaan ennen kuin se on vaarassa kallistua ja kaatua ja ennen kuin se aiheuttaa haittaa tai tapaturman vaaraa hautausmaalla vieraileville ja hautausmaiden työntekijöille. Esimerkiksi arkun tai uurnan maatumisen myötä hautamuistomerkki voi kallistua. Routiva maa sekä puun juuret saattavat joko nostaa tai laskea hautamuistomerkkiä. Hautamuistomerkkien hoidossa noudatetaan Museoviraston 'Hautamuistomerkkien hoito' -julkaisun ohjeita. Hautamuistomerkkiin rajoittuva nurmikko pidetään siistinä ja samalla korkeudella kuin haudalla oleva muu nurmikkokasvusto.

Hautainhoitorahaston toiminta ja sopimushautojen hoito

Kirkkolain 3 luvun 33 §:n 2 momentin mukaan seurakunta ja seurakuntayhtymä voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakunta tai seurakuntayhtymä hoitaa hautaa määräajan maksua vastaan. Hoitomaksut voidaan sijoittaa erityiseen hautainhoitorahastoon, jonka varoilla kyseiset haudat hoidetaan. Hautainhoitorahaston voimassa olevat säännöt ja palveluiden hinnat hyväksytään seurakunnassa tai seurakuntayhtymässä. Sopimushaudat voidaan hoitaa myös ilman hautainhoitorahastoa. Tällöin sopimushautojen hoidolle on yleensä oma kustannuspaikka hautaustoimen käyttötalouden puolella.

Sopimushaudan hoitoon sisältyy muun muassa:

- kasveille varatun istutusalueen (kukkapesä) hoito (mm. kevätsiivous, kasvualustan lannoitus, kausikasvien eli kesäkukkien istutus, kastelu, kuihtuneiden kukkien poistaminen, tarvittaessa kasvinsuojelu, HUOM! Hautausmaasta vastaava puutarhuri valitsee olosuhteisiin sopivat kausikasvit haudalle)
- kasveille varatun istutusalueen kanttaus ja nurmikon siistiminen istutusalueen ympäriltä
- rikkakasvien kitkeminen
- reunakivellisen haudan pinnanhoito (mm. pintahiekan hoito reunakivien rajaamalla alueella)
- hoitokauden päättyessä syyskunnostus (mm. kausikasvien poisto ja haudan siistiminen).

Sopimushoitoon ei yleensä sisälly hautamuistomerkin tai reunakivien hoito. Edellytyksenä hoitosopimukselle on, että hautamuistomerkki on asennettu turvallisesti, ja hautamuistomerkissä ei ole havaittavissa kallistumisen tai kaatumisen vaaraa.

Haudan hoitosopimus voidaan tehdä enintään hautaoikeuden hallinta-ajalle. Haudan hoidosta perittävät maksut ovat enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset ja maksujen perusteet ovat kaikille samat (Hautaustoimilaki, 2. luku 6. §). Hoitomaksua määritettäessä otetaan huomioon sekä hautojen välittömät hoitokulut että hautojen hoidon hallinnoinnista aiheutuvat välilliset kulut. Katso tarkemmin kirkkohallituksen ohje 'Haudanhoitosopimusten hallinnointi ja kirjanpito'.

Valtio, kunta, kulttuuriperintöä vaaliva yhdistys tai yksityishenkilö voivat myös huolehtia haudoista. Haudan hoidosta huolehtiminen ei tuota oikeutta hoidettavaan hautaan. Tällaisessa tilanteessa laaditaan seurakunnan tai seurakuntayhtymän ja haudan hoidosta vastaavan tahon välille sopimus, jossa sovitaan toimintatavat.

Seurakunta- ja hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa tietoja hautainhoitorahaston toiminnasta ja sopimushautojen määrästä, hoidosta ja kustannuksista sekä hoitosopimusten sisällöistä.

HOITAMATTOMAT HAUDAT

Kirkkoneuvosto voi velvoittaa hautaoikeuden haltijan kunnostamaan haudan, jonka hoito on olennaisesti laiminlyöty, Haudan kunnostus on tehtävä vuoden määräajassa siitä, kun päätös on annettu hautaoikeuden haltijalle tiedoksi. Kirkkoneuvosto voi päättää hautaoikeuden menettämi-

sestä, jollei laiminlyöntiä ole korjattu. Päätöksestä on tiedotettava kirkkolaissa (3 luku 33 § 3 momentti ja 10 luku 26 §) määritetyllä tavalla.

Haudan hoitamattomuuden perusteita ovat esimerkiksi:

- hauta on ollut selkeästi hoitamatta vähintään kaksi vuotta
- haudalla on kaatunut tai vaarallisesti kallellaan oleva hautamuistomerkki
- kasveille varatulla istutusalueella tai reunakivien rajaamalla alueella kasvaa runsaasti ja häiritsevästi rikkakasveja, kuten voikukkia, nokkosia, kortetta, pujoa tai puiden tai pensaiden taimia
- istutettu kasvillisuus on levinnyt sille varatun istutusalueen ulkopuolelle.

Istutusalueella kasvavan monivuotisen perennan tai sammalen perusteella hautaa ei katsota hoitamattomaksi.

Hoitamattomaksi todetut haudat ja niiden hautamuistomerkit käsitellään seurakunnan ja seurakuntayhtymän määrittämän toimintatavan mukaan. Oheisessa tekstilaatikossa on esitetty hyviä käytänteitä hoitamattomien hautojen käsittelyyn.

Seurakunnalle ja seurakuntayhtymälle palautunut hauta voidaan luovuttaa uudelleen edellyttäen, että haudan koskemattomuusaika on mennyt umpeen eikä hauta ole muusta syystä säilyttämisen arvoinen – kuten kulttuurihauta, merkkihenkilön hauta tai haudalla on merkittävä muistomerkki. Lisätietoja Museoviraston julkaisussa 'Haudausmaiden inventointiopas'.

Seurakunta- ja hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa hautausmaiden ohjesäännössä ja hautausmaan käyttösuunnitelmassa määritellyjä asioita, kuten hoitamattomien hautojen seurantaa, merkitsemistä, hautamuistomerkkien ja reunakivien poistamista, käsittelyä ja kierrätystä sekä viestintää seurakuntalaisille ja hautaoikeuden haltijoille.

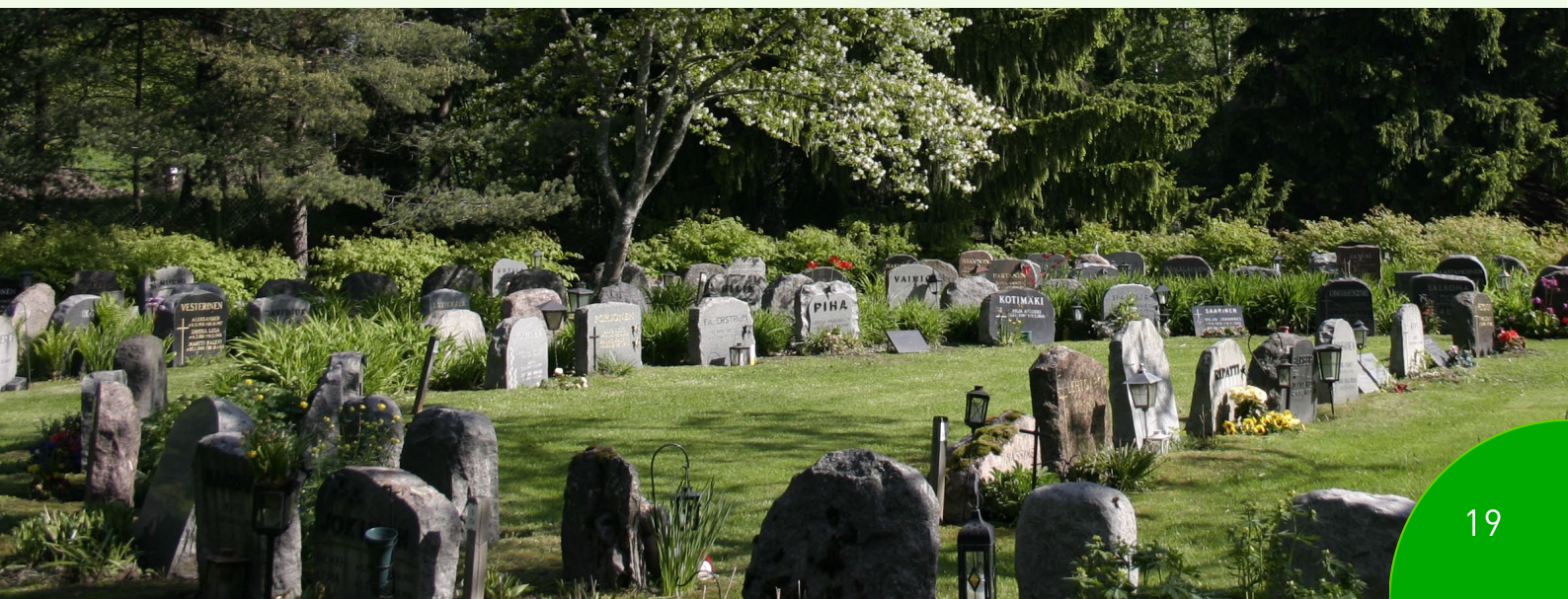

Hyvät käytännöt hoitamattomien hautojen käsittelyyn

- Määritetään selkeät kriteerit hoitamattomalle haudalle ja tiedotetaan niistä seurakuntalaisia ja hautaoikeuden haltijoita.
- Seurataan hoitamattomien hautojen kuntoa ja todennetaan "hoitamattomuus" esimerkiksi valokuvaamalla tai muilla keinoin.
- Määritetään toimiva käytäntö, jolla hoitamattomuudesta viestitään ja tiedotetaan hautaoikeuden haltijalle. Noudatetaan tiedottamisessa kirkkolain määräyksiä (3 luku 33 § 3 momentti ja 10 luku 26 §).
- Määritetään, kuinka kauan hautamuistomerkkiä säilytetään haudalla sen jälkeen, kun hautaoikeus on julistettu menetetyksi haudan hoitamattomuuden vuoksi. Varmistetaan hautaoikeuden haltijalle tilaisuus poistaa hautamuistomerkki (hautaustoimilaki, 5. luku 14. §).
- Inventoidaan hoitamattomat haudat ja niiden hautamuistomerkit ennen hautamuistomerkkien poistamista ja hautojen luovuttamista uuteen käyttöön. Hyödynnetään inventoinnissa Museoviraston 'Hautausmaiden inventointiopasta' ja alueellisten vastuumuseoiden asiantuntemusta. Hauta voi olla arvokas esimerkiksi henkilöhistorian tai merkittävän hautamuistomerkin vuoksi.
- Määritetään, kuinka kauan haudalta poistettuja hautamuistomerkkejä varastoidaan ennen niiden jatkokäsittelyä.

Suunnitellaan poistettujen hautamuistomerkkien uusiokäyttö tai niiden kierrätys esimerkiksi seuraavasti:

- Haudan reuna- ja pohjakiviä voidaan ottaa uusiokäyttöön hautausmaan muissa rakenteissa.
- Inventoinnissa voidaan todeta, että säilytettävän hautakiven voi hioa ja luovuttaa uusiokäyttöön.
- Uusikäyttöön kelpaamattomat kiviset hautamuistomerkit kuljetetaan koneellisesti murskattavaksi, jolloin kiviaines saadaan hyötykäyttöön murskeena. Murskaus varmistaa lisäksi sen, että vainajan nimi sekä syntymä- ja kuolinajat eivät ole luettavissa sopimattomissa paikoissa.
- Metallista, puusta tai muista materiaaleista valmistettujen hautamuistomerkkien hävittämisessä noudatetaan jätelakia (646/2011) ja valtioneuvoston asetusta jätteistä (978/2021).
- Määritetään yleiset periaatteet hoitamattomista haudoista sekä hautamuistomerkkien uusiokäytöstä ja kierrätyksestä viestimiseen.

HAUTAUKSEEN LIITTYVÄT TOIMINTATAVAT

Haudauksen yhteydessä tehtävät työt – kuten kaivutyöt ja kaivumassojen välivarastointi – voivat hetkellisesti heikentää hautausmaan yleisilmettä sekä aiheuttaa turvallisuushaittoja. Tilapäisen haitan aiheuttaminen viereisille haudoille ei ole esteenä haudan avaamiselle.

Arkkuhaudauksen yhteydessä haudalla olevat hautamuistomerkit tai muut rakennelmat poistetaan haudalta haudauksen ajaksi seurakunnan ja seurakuntayhtymän määrittämän aikataulun mukaan. Tehtävistä ja niiden kustannuksista sovitaan hautausjärjestelyistä huolehtivan henkilön kanssa.

Hauta kaivetaan hautakartan määräämään paikkaan ja sen leveys ja pituus määräytyvät arkun suuruuden mukaan siten, että arkku mahtuu riittävän väljästi laskeutumaan vaakasuorassa asennossa haudan pohjalle saakka.

Haudan kaivun yhteydessä syntyvät kaivumassat käsitellään seurakunnan ja seurakuntayhtymän määrittämällä tavalla. Eryityisesti kiinnitetään huomioita kaivumassojen välivarastointipaikan sijoittamiseen niin, etteivät kaivumassat haittaa hautausmaan muuta käyttöä tai aiheuta turvallisuusriskejä. Tämän lisäksi varmistetaan, ettei kaivumassoja päädy hautausmaa-alueen ulkopuolelle. Haudan kaivamisen aikana näkyviin tulevat aikaisemmin haudatun vainajan jäännökset suojataan kaivamisen aikana ja sen jälkeen peitetään haudan pohjalle.

Haudauksen jälkeen hauta täytetään kaivumassoilla, täyttö tiivistetään ja haudan pinta tasoitetaan, muotoillaan, kasvitetaan ja siistitään alueen edellyttämällä tavalla. Hautamuistomerkki asennetaan hautaustoimen osoittamalla tavalla paikoilleen siten, että muistomerkki ei vaaranna turvallisuutta eikä aiheuta haittaa hautausmaiden huoltotöille.

Seurakunta- ja hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa hautaustoimen ohjesäännössä ja hautausmaan käyttösuunnitelmassa määritellyjä asi-oita, kuten hautojen kaivuun, täyttöön ja viimeistelyyn sekä kaivumassojen käsittelyyn liittyviä toimintatapoja.

HAUTAUSMAAN HOITOSUUNNITELMAN HYVÄKSYNTÄ JA KÄYTTÖÖNOTTO

Hoitosuunnitelman hyväksynnästä päättää kirkkovaltuusto, ellei asiaa ole delegoitu eteenpäin.

Hyväksyntä voidaan delegoida kirkkoneuvostolle, jos asia on mainittu hallintosäännössä.

Hoitosuunnitelman käyttöönotto edellyttää päätöstä rahankäytöstä. Näin ollen hyväksyntä hoitosuunnitelmalle on tärkeää saada luottamushenkilöiltä, eli johtokunnalta, kirkkoneuvostolta tai kirkkovaltuustolta.

Hautausmaan hoitosuunnitelman laadintaopas • Seurakuntapuutarhurit ry

2 KUNNOSSAPITOLUOKITUS JA LAATUVAATIMUKSET

VIHERALUEIDEN KUNNOSSAPITOLUOKITUS RAMS PÄHKINÄNKUORESSA

Hautausmaat luokitellaan Viherympäristöliitto ry:n julkaisun 'Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS' mukaan. Viheralueiden kunnossapitoluokituksen lähtökohtina ovat alueen ominaisuudet, käyttötarkoitus, viheralueen käyttäjät sekä kunnossapidolle asetetut laatu- ja kustannustavoitteet. Kunnossapitoluokka kuvaakin alueen yleisilmettä, käyttöä ja kunnossapidon laatutasoa.

Kunnossapitoluokan valintaan vaikuttavat alueen luonnonominaisuudet, asema kaupunkikuvassa, sen tuottamat toiminta- ja ekosysteemipalvelut, alueen käyttötarkoitus ja rakentamisaste. Lisäksi valintaan vaikuttavat kunnossapidon laatutavoite ja intensiivisyys sekä kustannukset, joihin sitoudutaan kunnossapidossa. Kunnossapitoluokkaa määriteltäessä joudutaan pohtimaan kunkin alueen kohdalla edellä mainittujen tekijöiden keskinäistä painoarvoa ja käytettävissä olevia resursseja.

Viheralueiden kunnossapitoluokituksen mukaan viheralueet jaetaan kolmeen kunnossapidon pääluokkaan:

- **R** Rakennetut viheralueet
- **A** Avoimet viheralueet
- **M** Metsät.

Kukin pääluokka jaetaan 4–5 alaluokkaan viheralueen käytön ja kunnossapidon intensiteetin mukaan. Alaluokat on esitetty oheisessa taulukossa.

Pääluokkia täydentävät lisäksi luokat:

- **S** Suojelualueet
- **x** Maankäytön muutosalueet
- **P** Puhtaanapitoluokitus.

Rakennetut viheralueet ovat kaupunki- ja taajamarakenteen sisällä olevia erilaisia puistoja, puistoaukioita, kiinteistöjen ulkoalueita, hautausmaita, katto- ja kansipuutarhoja, liikenneviheralueita sekä liikuntaan, leikkiin ja muuhun erityiseen toimintaan tarkoitettuja viheralueita. Kunnossapidon tavoitteena on joko pitää alue alkuperäisen suunnitelman mukaisena tai kehittää sitä kohdekohtaisen hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti.

Avoimet viheralueet ovat kaupunki- ja taajamarakenteen sisällä tai reuna-alueilla olevia luonnon- tai ihmistoiminnasta syntyneitä niittyjä ja peltoja. Kunnossapidon tavoitteena on edistää niiden lajiston monimuotoisuutta ja säilyttää alueiden avoin ilme sekä varmistaa, että ne kestävät käytöstä aiheutuvan kulumisen.

Metsät ovat kaupunki- ja taajamarakenteen sisällä, reuna-alueilla tai etäämmällä olevia puuston peittämiä alueita, joille tunnusomaista on luonnonvarainen pensas- ja aluskasvillisuus, joka vaihtelee metsätyyppin ja kasvupaikan olosuhteiden mukaan. Metsien hoidon tavoitteena on varmistaa puuston, muun metsäkasvillisuuden ja maaperän elinvoimaisuus, kasvukunto, uusiutumiskyky, monimuotoisuus ja kasvinterveys sekä omistajan metsälle asettamat tavoitteet.

Suojelualueet ovat laissa, asetuksessa tai valtioneuvoston, ministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) tai muun viranomaisen päätöksessä määrättyjä alueita, joilla on suojeltuja luontokohteita. Suojelualueena pidetään myös aluetta, jolla on muinaismuistolain nojalla suojeltuja rakennelmia tai niiden jäännöksiä sekä rauhoitetut kiinteät muinaisjäännökset, jos niitä voidaan pitää aluemaisina kohteina. Suojelualue voi olla myös maanomistajan omalla päätöksellä tai muulla päätöksellä suojeltu alue. Suojelualueiden hoidon tavoitteena on turvata lajiston ja luontotyyppien monimuotoisuutta sekä huolehtia kansallismaiseman, kulttuuriperinnön, virkistys- ja retkeilyalueiden tai muun erityisen ja suojeltavan arvon säilymistä.

Maankäytön muutosalueet ovat yleis- tai asemakaavassa rakentamiseen tai rakentamisen vaikutuspiiriin osoitettuja alueita, joiden hoidon tavoitteena on valmentaa kasvillisuutta tulevaa käyttöä varten, niin että alueen säilytettävä kasvillisuus on elinvoimainen myös rakentamisen aiheuttaman muutoksen jälkeen.

Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen avulla määritetään puhtaanapidon intensiivisyys ja siisteystaso, johon pyritään alueen yleisilme huomioiden. Viheralueiden puhtaanapitoluokitus toimii itsenäisenä luokituksena.

Viheralueen omistaja määrittää, mikä viheralueen kunnossapitoluokka on tai sisältääkö se useita eri kunnossapitoluokkiin kuuluvia alueita. Kunnossapitoluokka voi myös muuttua viheralueen kehittymisen ja sen elinkaaren mukaan. Viheralueen valmistumisen jälkeen takuuajana voidaan esimerkiksi noudattaa intensiivisempää kunnossapitoa edellyttävää kunnossapitoluokkaa ja takuuajan jälkeen muuttaa kunnossapitoluokka vähemmän intensiivistä kunnossapitoa vaativaan luokkaan. Myös viheralueilla, joita halutaan kehittää esimerkiksi avoimesta viheralueesta metsäisemmäksi viheralueeksi, voidaan kunnossapitoluokkien muutoksella ohjata alueen kehittymistä.

RAMS-luokitus on esitetty kokonaisuudessaan Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa 'Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020' -julkaisussa.

Viheralueiden kunnossapitoluokituksen (RAMS-luokitus) vastaavuus vanhaan viheralueiden hoito-luokitukseen (ABC-luokitus) on esitetty Viherympäristöliiton verkkosivuilla (<https://www.vyl.fi/ohjeet/kunnossapitoluokitus/vastaavuus/>).

TAULUKKO 1: Viheralueiden kunnossapitoluokat.

PÄÄLUOKAT	ALALUOKAT
R Rakennetut viheralueet	R1 Rakennettu arvoviheralue R2 Toimintaviheralue R3 Käyttöviheralue R4 Suoja- ja vaihettumisviheralue
A Avoimet viheralueet	A1 Arvoniitty A2 Käyttöniitty A3 Maisemaniitty A4 Avoin alue A5 Maisemapelto
M Metsät	M1 Arvometsä M2 Lähimetsä M3 Ulkoilu- ja virkistysmetsä M4 Suojametsä M5 Talousmetsä
PÄÄLUOKKIA TÄYDENTÄVÄT LUOKAT	ALALUOKAT
S Suojelualueet	Ei alaluokkia
x Maankäytön muutosalueet	Rx Muutosalue, jota kunnossapidetään rakennetun viheralueen mukaisessa ulkoasussa Ax Muutosalue, jota kunnossapidetään avoimen viheralueen mukaisessa ulkoasussa Mx Muutosalue, jota kunnossapidetään metsän mukaisessa ulkoasussa
P Viheralueiden puhtaanapitoluokitus	P1 Päivittäin (ma-la) P2 Työpäivinä (ma-pe) P3 Viikoittain (3 krt/vk) P4 Viikoittain (2 krt/vk) P5 Viikoittain (1 krt/vk) P6 Kuukausittain P7 Vuosittain (Huom! Talvikauden sekä sunnuntaisin ja juhlapyhinä tehtävästä puhtaanapidosta sovitaan erikseen.)

HAUTAUSMAIDEN LUOKITUS RAMSIN MUKAAN

Hautausmaat luokitellaan pääsääntöisesti rakennettuihin arvoviheralueisiin (R1), toimintaviheralueisiin (R2) ja lähimetsiin (M2).

Rakennetut arvoviheralueet (R1) ovat laadukkaista materiaaleista korkeatasoisesti rakennettuja viheralueita. Ne ovat erityisen arvokkaita puutarhakulttuurin, puutarhataiteen, kulttuuriperinnön, arkkitehtuurin tai muiden maanomistajan määrittämien ominaispiirteiden vuoksi. Rakennetuksi arvoviheralueeksi luokittaminen edellyttää erityisen arvon nimeämistä ja sen perustelua. Rakennetun arvoviheralueen hoidon tavoitteena on paikan omaleimainen arkkitehtoninen, his-

toriallinen, puutarhataiteellinen ja kulttuurinen ilme. Hoitotyössä noudatetaan kohdekohtaisia käyttö- ja hoitosuunnitelmia, suojelumääräyksiä sekä tilaajan tai omistajan erikseen laatimia ohjeita. Hoito on intensiivistä ja hoitotoimenpiteitä tehdään alueella päivittäin. Sankarihautausmaat luokitellaan rakennettuihin arvoviheralueisiin.

Toimintaviheralueita (R2) ovat jalankulun ja pyöräilyn reittiyhteyksiin sekä liikuntaan, leikkiin ja erityistoimintoihin varattuja viheralueiden osia. Toimintaviheralueen hoidon tavoitteena on monipuolinen, viihtyisä, turvallinen, käyttäjäystävällinen ja toimiva viheralue. Valtaosa hautausmaista luokitellaan toimintaviheralueisiin.

Lähimetsät (M2) ovat asuinalueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevia metsiä, joiden käyttö on päivittäistä. Käytöstä johtuva maapohjan kuluminen on tyypillistä, ja pohjakasvillisuus voi muuttua tai puuttua kokonaan ihmistoiminnan vuoksi. Lähimetsän hoidon tavoitteena on monipuolinen, turvallinen, viihtyisä ja käyttäjäystävällinen metsäalue. Lisäksi pyritään pitkään puuston elinkaareen ja maisemalliseen edustavuuteen. Kasvillisuuden, rakenteiden, kalusteiden, varusteiden ja laitteiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti. Kulumista aiheuttava käyttö ohjataan kulumista kestäville päällysteille, kuten poluille ja pitkospuille. Metsähautausmaat luokitellaan lähimetsien alaluokkaan eli puistometsiin (M2.1). Puistometsän sijainti taajamassa on keskeinen ja sen käyttö on vilkasta. Puistometsää hoidetaan aktiivisesti. Pohjakasvillisuus on selvästi muuntunut ja maapohja voi olla kulunut. Puistometsäkuviolla voi esiintyä myös istutettu- ja jalopuita tai ulkomaisia puulajeja.

Hautausmaan sisällä voidaan tarvittaessa tarkentaa erikseen määritettyjen alueiden kunnossapitoa myös muilla kunnossapitoluokilla seuraavasti:

- Suoja- ja vaihettumisviheralue (R4): Hautausmaan osat, jotka toimivat rakennetun ja luonnonympäristön vaihettumisalueina.
- Arvoniitty (A1): Hautausmaan niittymäiset osat, jotka ovat erityisen tärkeitä ja arvokkaita maiseman, kulttuuriperinnön, luonnon monimuotoisuusarvojen tai muiden erityisten arvojen vuoksi. Arvoniityksi luokiteltu hautausmaan osa voi olla esimerkiksi perinnebiotooppi tai luontaisia kasvupaikkoja jäljittelevä kohde. Arvoniityksi luokittaminen edellyttää hautausmaan osan erityisen arvon nimeämistä ja perustelua.
- Maisemaniitty (A3): Hautausmaan niittymäiset osat, joilla edistetään luonnonkasvillisuuden monimuotoisuuden ja avoimen kulttuurimaiseman säilymistä.
- Arvometsä (M1): Hautausmaan metsäiset osat, jotka ovat erityisen tärkeitä ja arvokkaita metsämaiseman, metsäkulttuuriperinnön, metsäluonnon monimuotoisuusarvon tai muiden erityisten arvojen vuoksi. Arvometsäksi luokittaminen edellyttää hautausmaan osan erityisen arvon nimeämistä ja perustelua.
- Suojametsä (M4): Hautausmaan metsäiset osat, jotka sijaitsevat hautausmaan ja erilaisten häiriötä aiheuttavien toimintojen, kuten asutuksen, liikenneväylien ja teollisuuslaitosten, välissä.
- Suojelualue (S): hautausmaan osat, jotka on suojeltu laissa, asetuksessa tai viranomaisen päätöksellä.

VIHERALUEIDEN PUHTAANAPITOLUOKITUKSEN SOVELTAMINEN HAUTAUSMAILLA

Viheralueiden puhtaanapitoluokitus täydentää varsinaista kunnossapitoluokitusta (RAMS-luokitusta). Sen avulla viheralueen omistaja määrittää puhtaanapidon laadun tason ja puhtaanapitokertojen määrän. Puhtaanapitoluokitus ei ole siis sidottu tiettyyn pää- tai alakunnossapitoluokkaan, vaan viheralueen omistaja voi määrittää puhtaanapitoluokan haluamallaan tavalla.

Puhtaanapidon suunnittelussa ja valvonnassa huomioidaan muun muassa kohteen roskaantumisaste, käyntimäärien tarve ja valitun kunnossapitoluokan yleiset laatuvaatimukset. Viheralueen omistaja ja palvelun tuottaja määrittävät yhdessä roskaantumisasteen kohdekohtaisesti.

Viheralueiden puhtaanapitoluokitus on esitetty Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa 'Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020' -julkaisussa.

HAUTAUSMAIDEN KUNNOSSAPIDON LAATUVAATIMUKSET

Viheralueiden kunnossapidon yleiset laatuvaatimukset esitetään Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisussa. VKT:ssa esitetään hankkeesta toiseen samanlaisina esiintyvät laatuvaatimukset, jotta niitä ei tarvitse joka kerta kirjoittaa auki uudestaan. Osapuolet voivat viittaamalla hankkeen asiakirjoissa VKT:een saattaa voimaan sen vaatimukset.

VKT:ssa rakenteen yleisilme, siisteys ja muut mahdolliset laatuvaatimukset esitetään kunnossapitoluokittain.

Tämän julkaisun **osassa 3 Hautausmaiden kunnossapito** perusajatuksena on, että hautausmaan kunnossapitoon – eli hoitoon, korjaukseen ja käyttöön – liittyvät työtehtävät toteutetaan pääsääntöisesti VKT:n mukaan ja vain VKT:n vaatimuksia täydentävät tai niistä poikkeavat asiat on esitetty.

HAUTAUSMAIDEN KUNNOSSAPIDON LAADUNARVIOINTI

Laadunarvioinnilla tarkoitetaan kunnossapidon omavalvonnan, itselleluovutuksen ja laatu kierrosten yhteydessä tehtäviä tarkastuksia, mittauksia ja todennustapoja, joilla varmistetaan kunnossapidon laatuvaatimusten toteutuminen.

Laatukierroksilla tarkastetaan kohteen kunnossapidon laatu. Omistaja ja/tai tilaaja määrittää, miten laatu kierros toteutetaan. Laatukierrokselle voivat osallistua esimerkiksi omistaja ja/tai

tilaaja, organisaation ulkopuolinen laatu-arvioija, kunnossapidon urakoitsija tai toteuttaja, joko yhdessä tai erikseen.

Kunnossapidossa syntyvistä erilaisista suunnitelmista, muistioista, pöytäkirjoista, laskelmista, laadunvalvontamittausten ja laadunvalvontakokeiden tuloksista ja materiaalien tuoteselosteista osaa on syytä säilyttää myös työn valmistumisen jälkeen. Tästä aineistosta koottavaa hankekoh-taista laadunarviointiin liittyvää asiakirja-arkistoa tai tiedostokansioita kutsutaan laadunvarmen-nusasiakirjaksi, jota ylläpidetään ja se luovutetaan kunnossapidon valmistuttua omistajalle ja/tai tilaajalle.

Kunnossapidon laadunarviointi

Hautausmaan kunnossapidon laadunarvioinnissa huomioitavia asioita:

- hautausmaan ja sen kasvillisuuden, rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden yleisilme ja vastaavuus kunnossapitoluokan vaatimuksiin
- karanteeni- tai laatuuhoojien tai haitallisten vieraslajien esiintyminen
- vastaanotetun materiaalin suunnitelmanmukaisuus ja kelpoisuus
- kasvimateriaalien toimittajan kuuluminen Ruokaviraston ylläpitämään taimiaineistorekisteriin
- kasvimateriaalien terveys, kauppakelpoisuus, merkinnät ja mukana seuraavat asiakirjat (mm. kasvipassi)
- materiaalien käyttömäärien dokumentointi (mm. kemikaalikirjanpito)

Lisäksi 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisussa on esitetty kul-lekin hoitotyölle erikseen tarkemmat vaatimukset laadunarviointiin.

HAUTAUSMAIDEN KUNNOSSAPIDON YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Viheralueiden kunnossapidon ympäristövaikutukset esitetään Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisussa.

Ympäristövaikutuksissa kiinnitetään huomiota muun muassa kunnossapitotöiden:

- melu-, pöly- ja pakokaasupäästöjen hallintaan (VKT:n kohta 60003.1)
- orgaanisten jätteiden käsittelyyn (VKT:n kohta 60003.2)
- kemikaalien käsittelyyn (VKT:n kohdat 60003.3.1–60003.3.5)
- työmaavesien käsittelyyn (VKT:n kohta 60003.4)
- maaperän tiivistymisen estämiseen (VKT:n kohta 60003.5)
- vedenkulutuksen vähentämiseen (VKT:n kohta 60003.6).

Lisäksi eri hoitotöille on esitetty vaatimuksia, joilla pyritään edistämään positiivisia ympäristövaikutuksia.

Kun pohditaan hautausmaan kunnossapidon ympäristövaikutuksia, kannattaa asiaa lähestyä myös kunnossapitoluokan valinnan näkökulmasta. Mitä tehokkaampaa hoitoa vaativia kunnossapitoluokkia käytetään sitä suuremmat ympäristövaikutukset yleensä myös ovat. Monipuolinen kunnossapitoluokkien käyttö mahdollistaa tehokasta hoitoa edellyttävien kunnossapitoluokkien sijoittamisen esimerkiksi eniten käytetyille tai erityisen arvokkaille hautausmaan osille. Hautausmaiden reuna-alueille voidaan valita kunnossapitoluokkia, jotka eivät edellytä tehokasta hoitoa vaan sallivat muun muassa monimuotoisen luonnonkasvillisuuden kehittymisen.

Hautausmaan kunnossapidon ympäristövaikutuksiin on merkitystä myös hautausmaan kasvivalikoimilla. Nurmikot ja säännöllistä kastelua tai muuta säännöllistä hoitoa edellyttävät kasvillisuusryhmät ovat yleensä ympäristövaikutuksiltaan suurempia kuin esimerkiksi vähempää hoitoa tarvitsevat kunta-alueet ja niittymäiset kasvillisuusalueet. Kannattaa kuitenkin muistaa, että monipuolisella kasvivalikoimalla tuotetaan esteettistä, vaihtelevaa, viihtyisää ja perinteikästä hautausmaan kulttuuriympäristöä. Kasvivalintoja tehdessä huomioidaan myös muutkin tekijät kuin pelkästään hoidon ympäristövaikutukset.

3 KUNNOSSAPITO

HAUTAUSMAAN KUNNOSSAPIDON TAVOITE

Hautausmaan kunnossapidon – eli hoidon, korjauksen ja järjestelmien käytön – tavoitteena on varmistaa hautausmaan toimivuus, viihtyisyys, esteettisyys ja turvallisuus sekä yleisille valitun kunnossapitoluokan tai -luokkien mukaan. Tämän lisäksi kunnossapidon keinoin varmistetaan hautausmaan kulttuuriarvojen säilyminen ja vahvistuminen.

Hautausmaa on ensisijaisesti hautaamista varten ja hautaamisen vuoksi hautausmaan turvallisuus, toimivuus ja viihtyisyys voivat tilapäisesti heikentyä. Talvinen haudankaivuun maan sulatuksineen voi näyttää epäesteettiseltä ympäröivää valkeaa lumipeitettä vasten. Hiekkamaalle haudattaessa hauta voi sortua laajalta alueelta ja häiritä tilapäisesti myös naapurihautojen turvallisuutta ja pyhyyttä. Hautaustoimen ohjesäännön mukaan **tilapäisen haitan aiheuttaminen viereisille haudoille ei ole esteenä haudan avaamiselle.**

Asetettuihin kunnossapidon tavoitteisiin päästään suunnittelemalla hautausmaan hoito-, korjaus- ja järjestelmien käyttötehtävät toteutettavaksi oikea-aikaisesti ja oikeilla työmenetelmillä. Tässä osassa (3) esitetään hautausmaan:

- hoitotyöt
- hoitotöiden yleiset laatutavoitteet
- hoitotöiden laadunvalvonta
- työmenetelmien tarkennukset
- hoitotöihin tarvittava ajankäyttö ja resurssit
- erikseen sovittavat työtehtävät (mm. korjaukset)
- muut hoidon suunnittelussa ja hoidossa huomioitavat asiat.

HAUTAUSMAAN KUNNOSSAPIDON LAATUPOIKKEAMAT

Hautausmaiden kunnossapidon laatupoikkeamien osalta noudatetaan Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisussa esitettyjä seuraavia vaatimuksia ja ohjeita.

Vaatus

Rakennetulla arvoviheralueella (R1), arvoniityllä (A1) ja arvometsässä (M1) kunnossapidon laatupoikkeamia esiintyy vain vähän ja ne korjataan välittömästi.

Toimintaviheralueelle (R2), maisemaniityllä (A3) ja lähimetsässä (M2) kunnossapidon laatupoikkeamia voi esiintyä lyhytkestoisesti ja ne korjataan mahdollisimman pian.

Suoja- ja vaihettumisviheralueella (R4) ja suojametsässä (M4) kunnossapidon käyttöä tai turvallisuutta vaarantamattomia laatupoikkeamia voi esiintyä. Ne korjataan kunnossapidon tehtävä- tai tuotekorttien mukaan tai omistajan ja/tai tilaajan kanssa erikseen sovitulla tavalla.

Vaaraa aiheuttavat poikkeamat korjataan välittömästi. Turvallisuutta vaarantavat viat on merkitty viipymättä varoittavin opastein ja varoitus- ja sulkulaittein.

Raportoimattomia vikoja ja poikkeamia ei ole.

Ohje

Vioista ja poikkeamista raportoidaan kohteen omistajalle tai tilaajalle viipymättä.

Poikkeamaksi tulkitaan myös kasvi-istutuksen 'ylihoitaminen', kuten:

- rakennetuilla viheralueilla (R) kuihtuneiden kukintojen, kasvijätteen ja lahoppuuston liiallinen poisto, jollei suunnitelma-asiakirjoissa ole määritetty niitä poistettavaksi
- avoimilla viheralueilla (A) niittykasvustojen hoitaminen nurmikon hoidon mukaan ja lahoppuuston liiallinen poisto, jollei suunnitelma-asiakirjoissa ole määritetty niitä poistettavaksi
- metsissä (M) lahoppuuston, aluskasvillisuuden ja pienpuuston liiallinen poisto, jollei suunnitelma-asiakirjoissa ole määritetty sitä poistettavaksi.

Vaatimuksissa mainitut aikamääreet 'välittömästi', 'mahdollisimman pian' ja 'viipymättä' tarkennetaan tarvittaessa hankekohtaisesti sopimusasiakirjoissa tai kunnossapidon tehtävä- tai tuotekorteissa.

HAUTAUSMAAN YLEINEN KUNNOSSAPITO

Hautausmaan yleinen kunnossapito pitää sisällään seuraavat tehtävät:

- talvihoito
- puhtaanapito
- rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito
- kasvillisuuden hoito (mm. nurmikot, kunta-alueet, kausikasvit, ryhmäruusut, sipuli- ja mukulakasvit, perennat, pensaat, köynnökset, puut)
- avoimien alueiden eli niittymäisten alueiden hoito
- metsien hoito
- haitallisten vieraskasvien poisto
- dynaamisten kasvi-istutusten hoito
- kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit
- järjestelmien hoito ja käyttö (mm. valaistus-, sulanapito-, hulevesi-, vedenjakelu-, kastelu-, valvonta- ja hälytysjärjestelmät)

Tehtävien tarkempi sisältö on esitetty TAULUKOISSA 1–10. Jokainen seurakunta ja seurakuntayhtymä muokkaa ja täydentää taulukoiden sisältöjä oman tarpeensa mukaan.

TAULUKKO 1. Hautausmaan talvihoito, mallipohja. Jokainen seurakunta ja seurakuntayhtymä muokkaa ja täydentää taulukon sisältöä oman tarpeensa mukaan.

1. HAUTAUSMAAN TALVIHOITO

Hoitotyöt

Talvihoidon valmistelutyöt (mm. aurasviitoituksen asentaminen)
Lumenpoisto (mm. auras, linkous, käsilumityöt, sohjon ja jään poisto hulevesikaivojen ritiläkansista, lumen kuormaus ja kuljetus)
Liukkauden torjunta (mm. hiekoitus, HUOM! Katso myös **TAULUKKO 10 Hautausmaan järjestelmien hoito ja käyttö**, kohta **Sulanapitojärjestelmät**)
Hiekoitushiekkojen poisto ja pölynsidonta (mm. pesu, harjaus)

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Talvihoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **61100 Viheralueiden lumen poisto ja liukkaudentorjunta** mukaiset.

Laadunvalvonta

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **61000.1 Viheralueiden talvihoidon laadun-arviointi** vaatimuksia.

Kirkkojen, kappeliin, seurakuntatalojen ja kiinteistöjen sekä hautausmaiden kulkuväylien kuljettavuus, esteettömyys ja turvallisuus tarkistetaan aina ennen tilaisuuksien alkua.

Talvihoidon laatua ja alueiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden talvikauden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Liukkautta torjutaan hiekoittamalla esimerkiksi sepelillä. Kemiallista liukkauden torjuntaa ei käytetä.
Hiekoitushiekat poistetaan kevätkunnostuksen yhteydessä päällysteiltä ja nurmikoilta, kasvillisuusistutuksista ja erikseen sovituilta niittyalueilta.

Erikseen sovittavat muistomerkit peitetään talveksi suunnitelman mukaan.

Erikseen sovittavista vesialtaista ja -rakenteista poistetaan vesi alueen muun syyskunnostuksen yhteydessä.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Talvihoito arkisin: omana työnä/ urakoitsijan työnä
Talvihoito viikonloppuisin: omana työnä/ urakoitsijan työnä
Talvihoito arkipäivinä: omana työnä/ urakoitsijan työnä
Lumikasojen kuormaus ja pois kuljetus: omana työnä/ urakoitsijan työnä
Viikonlopun lumipäivystys: omana työnä/ urakoitsijan työnä

Erikseen sovittavat työtehtävät

Kulkuväylältä haudalle johtavien saattoväylien lumenpoisto ja liukkauden torjunta.
Muistelupaikkojen lumenpoisto.
Viikonloppujen lumipäivystys.
Lumien läjitys ja läjityspaikat.
Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Omaisuudenhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

Talvihoito kohdentuu erikseen sovituille kulkuväylille ja portaille.

Lumien kasausta paikkojen sijoittaminen turvallisesti.

TAULUKKO 2. Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto, mallipohja. Jokainen seurakunta ja seurakuntayhtymä muokkaa ja täydentää taulukon sisältöä oman tarpeensa mukaan.

2. HAUTAUSMAAN PUHTAANAPITO JA JÄTEHUOLTO

Hoitotyöt

Roskien poisto (mm. irtoroskien keruu, roska-astioiden tyhjennys, siunaustilaisuuden jälkeen haudoille ja kukkienlaskupaikoille jätettyjen kukkien ja kukkalaitteiden keruu)

Päällysteiden puhtaanapito

Kalusteiden, varusteiden ja suojien puhtaanapito

Vesialtaiden ja -rakenteiden puhtaanapito

Töhryjen poisto

Hautausmaan kevätsiivous

Hautausmaan syysäsiivous

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Puhtaanapidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **62000 Viheralueiden puhtaanapito** mukaiset.

Laadunvalvonta

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **62000.1 Viheralueiden puhtaanapidon laadunarviointi** vaatimuksia.

Kirkkojen, kappeliin, seurakuntatalojen ja kiinteistöjen ulkoalueiden sekä hautausmaiden siisteys ja turvallisuus tarkistetaan aina ennen tilaisuuksien alkua niillä alueilla, joihin tilaisuus tai toiminta kohdentuu.

Puhtaanapidon laatua ja alueiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Siunaustilaisuuksien jälkeen haudoille jätetyt kukat ja kukkalaitteet poistetaan hautaustoimen ohjesäännön mukaan.

Kevätkunnostuksen yhteydessä haudoilta poistetaan kertakäyttöiset hautakynttilät ja -lyhdyt, havut ja kanervat sekä muut talvikoristeet.

Muistelupaikoilta ja yhteismuistomerkkialueilta:

- poistetaan palaneet kertakäyttöiset hautakynttilät, rikkoutuneet koriste-esineet viikoittain

- puhdistetaan kulkuväylät ja kiveysalueet

- poistetaan huonoksi menneet ruukku- ja leikkokukat sekä muut kukkalaitteet ja muistokukat.

2. HAUTAUSMAAN PUHTAANAPITO JA JÄTEHUOLTO

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Alueelta poistetaan roskat **Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen** mukaan:

- P1 Päivittäin (ma-la): kerran päivässä
- P2 Työpäivinä (ma-pe): kerran päivässä
- P3 Viikoittain: kolme (3) kertaa viikossa
- P4 Viikoittain: kaksi (2) kertaa viikossa
- P5 Viikoittain: kerran viikossa
- P6 Kuukausittain: kerran kuukaudessa
- P7 Vuosittain: kerran vuodessa.

Sidotut päällysteet puhdistetaan **Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen** mukaan:

- P1 Päivittäin (ma-la): kerran päivässä
- P2 Työpäivinä (ma-pe): kerran viikossa
- P3 Viikoittain: kaksi (2) kertaa kuukaudessa
- P4 Viikoittain: kaksi (2) kertaa kuukaudessa
- P5 Viikoittain: kerran kuukaudessa
- P6 Kuukausittain: sovitaan erikseen
- P7 Vuosittain: sovitaan erikseen.

Sidotut päällysteet pestään **Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen** mukaan:

- P1 Päivittäin (ma-la): kerran kesäkaudessa
- P2 Työpäivinä (ma-pe): kerran kesäkaudessa
- P3 Viikoittain: kerran kesäkaudessa
- P4 Viikoittain: kerran kesäkaudessa
- P5 Viikoittain: sovitaan erikseen
- P6 Kuukausittain: sovitaan erikseen
- P7 Vuosittain: sovitaan erikseen.

Kalusteiden puhdistus ja töhryjen poisto tehdään **Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen** mukaan:

- P1 Päivittäin (ma-la): tarvittaessa kerran päivässä
- P2 Työpäivinä (ma-pe): tarvittaessa kerran viikossa
- P3 Viikoittain: tarvittaessa kerran viikossa
- P4 Viikoittain: tarvittaessa kerran viikossa
- P5 Viikoittain: tarvittaessa kerran kuukaudessa
- P6 Kuukausittain: tarvittaessa kerran kuukaudessa
- P7 Vuosittain: sovitaan erikseen.

Kalusteiden pesu tehdään **Viheralueiden puhtaanapitoluokituksen** mukaan:

- P1 Päivittäin (ma-la): kerran kuukaudessa
- P2 Työpäivinä (ma-pe): kolme (3) kertaa kesäkaudessa
- P3 Viikoittain: kaksi (2) kertaa kesäkaudessa
- P4 Viikoittain: kaksi (2) kertaa kesäkaudessa
- P5 Viikoittain: kerran kesäkaudessa
- P6 Kuukausittain: tarvittaessa kerran kesäkaudessa
- P7 Vuosittain: sovitaan erikseen.

Ohje

Kesäkaudella tarkoitetaan sulanmaan ajanjaksoa, jona aikana tehdään kesähoitoa. Ajanjakso sijoittuu huhti-lokakuulle. Kesäkauden sijoittuminen tälle ajanjaksolle vaihtelee maan eri osissa, ja paikallisesti ajanjakso määritetään sopimusasiakirjoihin.

Viheralueiden puhtaanapitoluokituksessa kalusteella tarkoitetaan leikkivälineitä, ulkokuntoiluvälineitä, ulkokalusteita, katoksia, ilmoitus- ja opastetauluja ja muita viheralueen kalusteita ja varusteita.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Vaarallisten jätteiden hävittäminen (mm. tilataan vaarallisia jätteitä käsittelevältä yritykseltä tai toimitetaan ongelmajätteitä vastaanottaviin toimipaikkoihin).

Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).

2. HAUTAUSMAAN PUHTAANAPITO JA JÄTEHUOLTO

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Omaisuuksienhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

Viheralueiden puhtaanapitoluokan (P) määrittäminen. Viheralueiden puhtaanapitoluokitus (P) on esitetty Viherympäristöliitto ry:n julkaisemassa 'Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020' -julkaisussa.

Jätteen lajittelun jätejakeiden määrittely (mm. puu- ja rakennusjäte, metallijäte, keräyspaperi, keräyspahvi, biojäte, energiajäte, sekajäte, SER-jäte eli sähkö- ja elektroniikkaromu, ongelmajäte).

Vaarallisten jätteiden varastointipaikkojen määrittäminen, kirjanpidon järjestäminen ja jätteiden turvallinen käsittely.

Ohje

Vaarallisia jätteitä ovat mm. jäteöljyt, kiinteä öljyinen jäte, akut, paristot, loistelamput, painekyllästetty puu, maalit, kasvinsuojeluaineet, huolto- ja korjauskemikaalit jne.

Varastoitavista vaarallisista jätteistä pidetään kirjanpitoa, josta selviää tuoja, määrät ja tuotavan vaarallisen jätteen laatu sekä mihin toimitettu edelleen ja kenen toimesta.

Jättemäärien seuranta ja seurantatietojen käyttö jätehuollon suunnittelussa.

Jäte- ja lajittelupisteiden sijoittaminen.

Keräysastioiden oikea mitoitus, tyhjennysaikataulu ja pesu.

Jätteen lajittelun ohjeistus hautausmaalla kävijöille.

Jättemäärän vähentäminen ja jätteen kierrätysmahdollisuudet (mm. kasvijätteen kompostointi tai haketus, ylijäämämaiden hyödyntäminen).

Ohje

Kasvijätteisiin kuuluvat ruohosilppu, lehdet, oksat, risut ja muut kasviperäiset jätteet.

Ylijäämämaita syntyy hautaamisesta ja sitomattomien päällystealueiden kunnossapidosta.

Ylijäämämaiden välivarastointi ja jatkokäsittely.

Ohje

Jättemaita ovat ylijäämämaat, joita ei voida hyödyntää hautausmaakäytössä, kuten savi. Ylijäämämaat haudatuilta alueilta sijoitetaan hautausmaa-alueelle. Muut ylijäämämaat voidaan toimittaa maankaatopaikalle.

Suosituksien omisille (mm. perennojen käyttö istutuksissa, siirtyminen lyhyissä poltettavien öljykynttilöiden käyttöön).

Mahdolliset kevät- ja syystalkoot hautausmaalla kävijöille (mm. haravointitalkoot).

TAULUKKO 3. Hautausmaan rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito, mallipohja. Jokainen seurakunta ja seurakuntayhtymä muokkaa ja täydentää taulukon sisältöä oman tarpeensa mukaan.

3. HAUTAUSMAAN RAKENTEIDEN, VARUSTEIDEN, KALUSTEIDEN JA LAITTEIDEN HOITO

Hoitotyöt

Rakenteiden hoito (mm. kuivatusrakenteet, päällysteet, muurit):

- kuivatusrakenteiden kiintoaineen ja tukkeutumien poisto
- ojien ja painanteiden avaaminen
- päällysteiden rajausta, tasaus, paikkaus, saumasmateriaalin lisäys, korkeuspoikkeamien korjaus, rikkakasvien torjunta

Varusteiden, kalusteiden ja suojien hoito (mm. penkit, pyörätelineet, roska-astiat, opasteet, pistorasiatolpat, aidat, katokset):

- toimintakunnon tarkastus
- suoristus
- mekanismien huolto
- pintojen paikkakäsittely
- töhryjen ja tarrojen poistaminen
- kausimuutokset ja siirrot
- turvallisuudesta huolehtiminen

Laitteiden hoito (mm. yleisökäymälät):

- toimintakunnon tarkastus
- toimintakunnosta ja turvallisuudesta huolehtiminen

Muiden rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito (mm. vesialtaat- ja -rakenteet).

Lisäksi yhteismuistomerkkien, muualle haudattujen muistopaikkojen, taideteosten ja yksittäisten hautojen hoito käsitellään tämän otsikon alla.

Huom! Talvihoito on esitetty **taulukossa 1 Hautausmaan talvihoito**.

Puhtaanapito on esitetty **taulukossa 2 Hautausmaan puhtaanapito ja jätehuolto**.

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **63000 Viheralueiden rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito** mukaiset.

Laadunvalvonta

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **63000.1 Viheralueiden rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidon laadunarviointi** vaatimuksia.

Rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Irtonaiset kalusteet ja varusteet viedään talvisäilöön tai siirretään pois talvihoidon edestä.

Roska-astioiden kannet pidetään lumesta vapaana talvella.

Huonokuntoiset roska-astiat, pyörätelineet, opasteet ja penkit vaihdetaan ehjiin.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Turvallisuutta vaarantavat vauriot korjataan välittömästi.

Vesialtaiden ja -rakenteiden puhtautta ja toimivuutta seurataan viikoittain.

Luonnonkivimuureista irronneet kivet asennetaan paikoilleen mahdollisimman pian.

Kalusteiden, varusteiden ja päällysteiden pesu tehdään puhtaanapitoluokituksen mukaan (**taulukko 2**).

3 KUNNOSSAPITO

3. HAUTAUSMAAN RAKENTEIDEN, VARUSTEIDEN, KALUSTEIDEN JA LAITTEIDEN HOITO

Erikseen sovittavat työtehtävät

Rakenteiden, kalusteiden, varusteiden, suojiin, vesialtaiden ja -rakenteiden, kastelulaitteiden jne. korjaus eli uusiminen, siirto ja poisto.

Avo-ojan aukaisussa syntyvien maa-aineksien käsittely.

Päällystealueiden kemiallinen rikkakasvien torjunta.

Pintakäsittelyiden uusiminen.

Pintojen graffitisuojaukset.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden muistomerkkien hoito.

Muistomerkkien kesäkaudenaikainen pesu.

Sitomattomien päällysteiden pölynsidonta kemiallisesti. Suolausta käytetään pölynsidontaan vain äärimmäisessä tilanteessa pitkään jatkuneen kuivan kauden aikana.

Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Omaisuudenhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

Hautamuistomerkin hoidossa noudatetaan Museoviraston julkaisun 'Hautamuistomerkkien hoito' ohjeita.

Sankarihautausmaan hoidossa ja kunnostuksessa noudatetaan Museoviraston julkaisun 'Sankarihautausmaiden perinne, hoito ja kunnostus' ohjeita.

TAULUKKO 4. Hautausmaan kasvillisuuden hoito (Rakennetut viheralueet R), mallipohja. Jokainen seurakunta ja seurakuntayhtymä muokkaa ja täydentää taulukon sisältöä oman tarpeensa mukaan.

4. HAUTAUSMAAN KASVILLISUUDEN HOITO (Rakennetut viheralueet R)

Hoitotyöt

Rakennus- ja takuuaikainen hoito (kun urakoitsija rakentanut hautausmaan)

Kevätkunnostus

Kalkitus ja lannoitus

Kastelu

Rikkakasvin ja haitallisten vieraskasvien (**TAULUKKO 7**) torjunta

Kasvitautilien ja tuholaisten torjunta

Leikkaus ja siistiminen

Istutusalueen raja

Syyskunnostus

Nurmikoiden ilmastus, pystyleikkuu ja kattaminen

Perennojen, sipuli- ja mukulakasvien jakaminen

HUOM 1! Tähän sisältyy nurmikoiden, kunnan sekä kausikasvi-, ryhmäruusu-, perenna-, sipuli- ja mukulakasvi-, pensas-, köynnös- ja puuistutusten hoito.

HUOM 2! 'Siistimisellä' tarkoitetaan sitä, että kasvillisuusalue on yleisilmeeltään kunnossapitoluokan ja/tai puhtaanapitoluokan sekä suunnitelman mukaisella laadullisella tasolla.

'Siistiminen' tai 'siisti' ei automaattisesti tarkoita esimerkiksi sitä, että kasvijätteet on tarpeen 'siivota' pois kasvi-istutuksista. Kasvijätteet voidaan jättää ja/tai käsitellä esimerkiksi silppuamalla kasvi-istutusten kasvu-alustan katteeksi tai maanparannusaineeksi, kun ne eivät tee poikkeamaa kunnossapitoluokan määrittämistä muista vaatimuksista ja laadullisista tavoitteista.

'Siistimisellä' tarkoitetaan myös hoitotöihin liittyvää työn jälkien siistimistä, jätteiden poisvientä ja kunnossapitokohteen viimeistelyä ennen työn itselleluovuttamista ja kohteesta poistumista.

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Kasvillisuuden hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64200 Rakennettujen viheralueiden kasvillisuusalueiden hoito** mukaiset.

Laadunvalvonta

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64200.1 Rakennettujen viheralueiden kasvillisuusalueiden kunnossapidon laadunarviointi** vaatimuksia.

Kasvillisuuden hoidon laatua tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Nurmikko kunnostetaan turvallisuuden vuoksi siinä vaiheessa, kun arkku tai urna maatuu ja maanpinta painuu.

Nurmikkoalueet viimeistellään kunnossapitoluokan mukaan.

Kastelutarve tarkastetaan jokaisella hoitokerralla. Erityisesti kiinnitetään huomiota kausikasvien ja puiden kastelutarpeeseen. Kausikasvien kastelu aloitetaan ennen kuin kuivumisen merkkejä esiintyy.

Kausikasvi-istutus kastellaan viikoittain koko kasvukauden ajan. Istutusastioissa tai -altaissa kasvavat kausikasvit tarvitsevat kastelua yleensä useammin kuin maassa kasvavat kausikasvit.

Kastellaan mieluiten imeyttämällä vesi hitaasti kasvualustaan.

4. HAUTAUSMAAN KASVILLISUUDEN HOITO (Rakennetut viheralueet R)

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Lisätyövaraukset myrskyjen ja tuulisen sään jälkeen puista pudonneiden oksien ja kaatuneiden tai kallistuneiden puiden raivaamiseen.

Syyskunnostuksen työvaraus alueilla, joilla on runsaasti lehtipuita ja/tai lehtikuusia.

Rakennetun arvoviheralueella (R1) pudonneet lehdet poistetaan syyskunnostuksen yhteydessä muutaman kerran ja viimeisen kerran, kun ympäröivät kasvit ovat pudottaneet lehtensä. Toimintaviheralueen (R2) ja käyttöviheralueen (R3) kasvillisuusalueella, joissa kasvijätettä ei jätetä paikoilleen, pudonneet poistetaan, kun ympäröivät kasvit ovat pääsääntöisesti pudottaneet lehtensä.

Rakennetun arvoviheralueen (R1) kausikasvi-istutus ja ryhmäruusuistutus kitketään tai harataan kerran viikossa. Toimintaviheralueen (R2) ja käyttöviheralueen (R3) kausikasvi-istutus kitketään tai harataan joka toinen viikko.

Kausikasvi-istutuksen ja ryhmäruusuistutuksen katteeton kasvualusta kuohkeutetaan rakennetun arvoviheralueen (R1) istutusalueella yleensä kerran kuukaudessa, toimintaviheralueen (R2) ja käyttöviheralueen (R3) istutusalueella vähintään kaksi kertaa kasvukaudessa

Rakennetun arvoviheralueen (R1) kausikasvi-istutuksen kasvualusta rajataan kasvukaudella joka toinen viikko. Toimintaviheralueen (R2) ja käyttöviheralueen (R3) kausikasvi-istutuksen kasvualusta rajataan kasvukaudella kerran kuukaudessa.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Takuuajan hoidosta sovitaan erikseen urakka-asiakirjoissa.

Maa-ainesten siemen- ja juuripankkia hyödyntämällä kasvitetuilla alueilla sekä luonnon monimuotoisuutta edistävillä biotooppipohjaisilla ja dynaamisilla kasvillisuusalueilla määritetään suunnitelma-asiakirjoissa, työohjeissa, urakka-asiakirjoissa tai niiden puuttuessa erikseen sopien, mitkä kasvilajit poistetaan rikkakasveina.

Kasvillisuusistutusten korjaus eli uusiminen, siirto ja poisto (mm. kuolleet ja huonokuntoiset puut).

Rakennetuilla viheralueilla (R1, R2, R3 ja R4) kasvillisuusalueen yhteispinta-alaltaan yli viiden (5) prosentin laajuisten aukkopaiikkojen paikkaaminen.

Kemiallinen rikkakasvitorjunta.

Nurmikon rikkakasvitorjunta.

Nurmikon ilmastus, pystyleikkuu ja kattaminen.

Suoja- ja vaihettumisviheralueen (R4):

- kasvi-istutuksen kasvualustan kalkitus ja lannoitus
- syyskunnostus (mm. lehtien poisto)
- perennaistutuksen jakaminen
- pensas- ja köynnösistutuksen paikkaus.

Kasvijätteen paikalleen jättäminen (mm. katteeksi).

Toimintaviheralueen (R2) nurmikon kastelu.

Puiden kastelu.

Kasvi-istutusten suojaaminen tuhoeläinvahinkojen estämiseksi.

Kasvi-istutusten talvisuojaukset.

Pensas- ja köynnösistutusten alasleikkaus.

Puiden erikoisleikkaukset (mm. muotoon leikkaus ja latvuksen pienentäminen).

Lahopuun, pystyyn kuolleiden puiden, maapuiden, kantojen, puupölkkyjen ja risukasojen jättäminen lahoppuiksi.

Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).

4. HAUTAUSMAAN KASVILLISUUDEN HOITO (Rakennetut viheralueet R)

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Omaisuuksienhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

Puiden silmämääräisen kuntoseurannan ja kuntoarviointien (**TAULUKKO 9**) tulokset mm. puiden kaatotarpeen määrittelyssä.

Vanhojen, kookkaiden ja onttojen jalojen lehtipuiden säilyttämismahdollisuudet monimuotoisuuden etenkin niissä elävän hyönteis-, sieni- ja jäkälälajiston säilyttämiseksi.

Toistuvista haudankaivutöistä aiheutuvien juuristovaurioiden (mm. maan tiivistyminen ja paksujen ankkurijuurien katkeaminen) vaikutus pensaiden ja puiden säilyttämismahdollisuuteen.

Kasvijätteen (mm. oksien, risujen, nurmikun leikkuujätteen, lehtien) hyödyntäminen istutusalueiden maanparantamisessa ja katteena.

Talvituhoista, käytöstä ja kulumisesta aiheutuvat paikkaustarpeet.

Työkoneiden aiheuttaman maan tiivistymisen estäminen ja hallinta.

TAULUKKO 5. Hautausmaan avoimien viheralueiden (A) hoito, mallipohja. Jokainen seurakunta ja seurakuntayhtymä muokkaa ja täydentää taulukon sisältöä oman tarpeensa mukaan.

5. HAUTAUSMAAN AVOIMIEN VIHERALUEIDEN (A) HOITO

Hoitotyöt

Rakennus- ja takuuaikainen hoito (kun urakoitsija rakentanut hautausmaan)
Kevätkunnostus
Rikkakasvien ja haitallisten vieraskasvien (**TAULUKKO 7**) torjunta
Niitto ja niittojätteen käsittely
Raivaus ja raivausjätteen käsittely
Laidunnus
Puiden, pensaiden ja luonnonmuodostumien hoito
Niittypolkujen hoito

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Avoimien alueiden hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64300 Avoimien viheralueiden kasvillisuusalueiden hoito** mukaiset.
Laiduntavien eläinten hoito tehdään soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **65200 Viheralueiden eläinten hoito** vaatimusten mukaan.

Laadunvalvonta

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64300.1 Avoimien viheralueiden kasvillisuusalueiden kunnossapidon laadunarviointi** vaatimuksia.
Avoimien viheralueiden hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Hautausmaan avoimien viheralueiden hoidossa noudatetaan pääsääntöisesti Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64300 Avoimien viheralueiden kasvillisuusalueiden hoito** työmenetelmiä ja toimintatapoja.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Hautausmaan avoimien viheralueiden hoidon resurssit ja ajankäyttö määräytyvät pääsääntöisesti Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64300 Avoimien viheralueiden kasvillisuusalueiden hoito** vaatimusten mukaan.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Takuuajan hoidosta sovitaan erikseen urakka-asiakirjoissa.
Maa-ainesten siemen- ja juuripankkia hyödyntämällä kasvitetuilla alueilla sekä luonnonmonimuotoisuutta edistävillä biotooppipohjaisilla ja dynaamisilla kasvillisuusalueilla määritetään suunnitelma-asiakirjoissa, työohjeissa, urakka-asiakirjoissa tai niiden puuttuessa erikseen sopien, mitkä kasvilajit poistetaan rikkakasveina. Poistettaviksi rikkakasveiksi voidaan määrittää myös vieraslajeja (muita kuin haitallisia vieraslajeja), joita ei haluta kohteeseen.
Niittyjen korjaus eli uusiminen, siirto ja poisto (mm. niityn peruskunnostus).
Niityn paikkaaminen.
Niittojätteen poistaminen.
Raivausjätteen kierrättäminen lahoppuuna.
Laiduntaminen.

5. HAUTAUSMAAN AVOIMIEN VIHERALUEIDEN (A) HOITO

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Omaisuuksienhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

Niitto- ja raivaustöissä otetaan huomioon EU:n lintudirektiivi (2009/147/EC), joka antaa pesimisrauhan muun muassa maapesintäisille linnuille heinäkuun loppuun asti. Peruskunnostettavilla niityillä ja käyttöniityillä tehdään ensimmäinen niitto lintujen pesimäaikaan. Myös lupiinikasvustojen torjunnassa voi olla perusteltua niittää jo toukokuussa. Tällöin kiinnitetään erityistä huomiota maapesintäisten lintujen pesiin ja niittotekniikkaan. Lintujen pesät merkitään ja säästetään sekä vältetään niittoa niiden läheisyydessä. Erityisesti niillä alueilla, joilla esiintyy maapesintäisiä lintulajeja säännöllisesti, suositetaan myöhäistä niittoa jankohtaa (elokuu).

TAULUKKO 6. Hautausmaan metsien (M) hoito, mallipohja. Jokainen seurakunta ja seurakuntayhtymä muokkaa ja täydentää taulukon sisältöä oman tarpeensa mukaan.

6. HAUTAUSMAAN METSIEN (M) HOITO

Hoitotyöt

Metsän uudistaminen
Taimikoiden hoito
Metsän harvennus
Pienpuuston hoito
Lannoitus

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Metsien hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64400 Metsien hoito** mukaiset.

Laadunvalvonta

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64400.1 Metsien hoidon laadunarviointi** vaatimuksia.

Metsien hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Puiden poisto kiipeillä tehdään muun muassa kohteissa, joissa on varottava hautamuistomerkkien vaurioitumista puun poiston yhteydessä.

Haudankaivuun yhteydessä kunnakerros poistetaan niin, että kunta voidaan asentaa takaisin haudan täytön ja tiivistyksen jälkeen. Irrotettu kunta välivarastoidaan niin, ettei se pääse kuivumaan, rikkoutumaan, tiivistymään tai muuten vaurioitumaan välivarastoinnin aikana. Kunnan elinvoimasta ja kunnosta huolehditaan välivarastoinnin aikana esimerkiksi kastellen ja varjostaen.

Toimitaan niin, ettei vaurioiteta puiden juuristoa, runkoa ja latvustoa.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Puun poisto kiipeillä kuuluu vaarallisiin töihin. Työntekijä on saanut asianmukaisen puunhoidon koulutuksen ja tehtävään perehdytyksen. Puun poisto kiipeillä tehdään aina pari- tai ryhmätyöskentelynä – ei koskaan yksin.

Myrskytuhopuiden korjuu hautamuistomerkkien läheisyydessä vaatii erityistä tarkkuutta ja varovaisuutta. Työntekijä on saanut asianmukaisen puunhoidon tai metsänhoidon koulutuksen ja tehtävään perehdytyksen. Myrskytuhopuiden korjuu tehdään aina pari- tai ryhmätyöskentelynä – ei koskaan yksin.

Myrskytuhopuiden kaatamat ja vaurioittamat hautamuistomerkit dokumentoidaan esimerkiksi valokuvaamalla ennen töihin ryhtymistä.

Myrskytuhopuiden kaatamat hautamuistomerkit asennetaan takaisin paikoilleen.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Puun poisto kiipeillä.

Myrskytuhopuiden korjuu.

Lahopuun, pystyyn kuolleiden puiden, maapuiden, kantojen, puupölkkyjen ja risukasoja jättäminen lahoppuiksi.

Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Omaisuudenhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

TAULUKKO 7. Hautausmaan haitallisten vieraskasvien poisto, mallipohja. Jokainen seurakunta ja seurakuntayhtymä muokkaa ja täydentää taulukon sisältöä oman tarpeensa mukaan.

7. HAUTAUSMAAN HAITALLISTEN VIERASKASVIEN POISTO

Hoitotyöt

Haitallisen vieraskasvin torjunta ja poistaminen
Kasvijätteen käsittely ja hävitys

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Haitallisten vieraskasvien poiston laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64500 Viheralueiden haitallisten vieraskasvien poisto** mukaiset.

Laadunvalvonta

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64500 Viheralueiden haitallisten vieraskasvien poisto** vaatimuksia.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Haitallisia vieraskasveja sisältävä kasvijäte ja maa-aines poistetaan, käsitellään ja kuljetetaan erityistä varovaisuutta noudattaen, jotta vieraskasvit eivät pääse leviämään.

Kasvijätteen ja maa-aineksen käsittelyssä käytetyt työkonet ja -välineet sekä kuljetuskalusto pestään huolellisesti ennen niiden käyttöä muussa käytössä.

Huolehditaan, etteivät pesuvedet kulkeudu ympäristöön ja etteivät vieraskasvit leviä työntekijöiden jalkineiden mukana.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Hautausmaan haitallisten vieraskasvien poiston resurssit ja ajankäyttö määräytyvät pääsääntöisesti Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64500 Viheralueiden haitallisten vieraskasvien poisto** vaatimusten mukaan.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Vieraslajit.fi -verkkosivuston ja ViherRiski-tietopankin (<https://www.vyl.fi/tietopankki/viherriski/>) tietojen hyödyntäminen hoidon suunnittelussa.

Omaisuudenhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

TAULUKKO 8. Hautausmaan dynaamisten kasvi-istutusten hoito, mallipohja. Jokainen seurakunta ja seurakuntayhtymä muokkaa ja täydentää taulukon sisältöä oman tarpeensa mukaan.

8. HAUTAUSMAAN DYNAAMISTEN KASVI-ISTUTUSTEN HOITO

Hoitotyöt

Voimakkaasti leviävien ja ei toivottujen lajien poistaminen
Haitallisten vieraskasvien (**TAULUKKO 7**) torjunta
Kasvijätteen käsittely

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Dynaamisten kasvi-istutusten hoidon laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64700 Viheralueiden dynaamisten kasvi-istutusten hoito** mukaiset.

Laadunvalvonta

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64700.1 Viheralueiden dynaamisten kasvi-istutusten hoidon laadunarviointi** vaatimuksia.

Dynaamisten kasvillisuusistutusten hoidon laatua ja turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Hautausmaan dynaamisten kasvi-istutusten hoidossa noudatetaan pääsääntöisesti Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **64700 Viheralueiden dynaamisten kasvi-istutusten hoito** työmenetelmiä ja toimintatapoja.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Hoito ajoitetaan pääsääntöisesti keväälle ja alkukesälle, jolloin kasvien välinen kilpailu on yleensä ankarinta.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Suunnitelma-asiakirjoissa, työohjeissa, urakka-asiakirjoissa tai niiden puuttuessa erikseen sovittaessa määritellään, mitkä kasvilajit poistetaan ei-toivottuina kasvilajeina.

Dynaamisten kasvi-istutusten korjaus eli uusiminen, siirto ja poisto (mm. istutuksen peruskunnostus).
Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Hoitoa ei kohdisteta yksittäisiin kasveihin tai kasviryhmiin vaan hoidetaan kokonaisvaltaisemmin koko kasvillisuusaluetta.

Omaisuudenhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

3 KUNNOSSAPITO

TAULUKKO 9. Hautausmaan kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit, mallipohja. Jokainen seurakunta ja seurakuntayhtymä muokkaa ja täydentää taulukon sisältöä oman tarpeensa mukaan.

9. HAUTAUSMAAN KUNTO- JA TURVALLISUUSTARKASTUKSET JA -INVENTOINNIT

Työtehtävät

Mittaukset ja kartoitukset
Tulosten raportointi ja dokumentointi
Muutos- ja korjausehdotukset
HUOM! Hautausmaalla tehtävät tarkastukset ja inventoinnit:
- puiden silmämääräinen kuntoseuranta
- puiden kuntoarviointi
- laitteiden ja järjestelmien tarkastus
- rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden kuntoseuranta
- arvokkaiden hautojen ja hautamuistomerkkien inventointi
- hautamuistomerkkien turvallisuuden tarkastus
- hautojen hoitotason tarkastaminen.

Työtehtävien yleiset laatuvaatimukset

Kunto- ja turvallisuustarkastuksien ja -inventointien laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohdan **65100 Viheralueiden kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit** mukaiset.

Laadunvalvonta

Kunto- ja turvallisuustarkastuksien ja -inventointien laadunvalvonnassa varmistetaan, että tarkastukset tehdään suunnitellun aikataulun mukaan ja tarkastuskohteen edellyttämässä laajuudessa.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Haudan hoitamattomuuden seurantaa toteutetaan erikseen sovitulla tavalla, kuten valokuvaamalla. Hoitamattoman haudan tietoihin kirjataan syy hoitamattomuudelle sekä mahdollinen haudan kunnostaminen.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Lakisääteinen hautausmaakatselmus kerran vuodessa. Katselmuksen toteuttaa kirkkoneuvoston nimeämä tahon. Katselmuksessa tarkastetaan muun muassa:

- hautausmaahan ohjesäännön noudattaminen
- hautausmaan käyttösuunnitelman noudattaminen
- hautakirjanpidon yhteneväisyys hautausmaalla tehtyjen toimenpiteiden kanssa
- hoitamattomien hautojen määrä
- sopimushautojen hoidon toteutus sopimusten ja/tai hautainhoitorahaston periaatteiden mukaan
- uudisrakentamisen ja siihen liittyvän rakennus- ja takuuajaisen hoidon toteutuminen
- rakennusten ja hautausmaiden korjauksen ja perussparannuksen toteutuminen suunnitelmien mukaan.

Vaarallisten hautamuistomerkkien tarkastus kerran vuodessa.

Hoitamattomien hautojen tarkastus kerran vuodessa.

Muut tarkastukset, inventoinnit ja seurantatehtävät sekä niiden aikataulut ja dokumentointi määritetään hautausmaan hoitosuunnitelmassa.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Tarkastus- ja inventointitietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Hautausmaiden inventoinnissa noudatetaan Museoviraston julkaisun 'Hautausmaiden inventointiopas' ohjeita.

TAULUKKO 10. Hautausmaan järjestelmien hoito ja käyttö, mallipohja. Jokainen seurakunta ja seurakuntayhtymä muokkaa ja täydentää taulukon sisältöä oman tarpeensa mukaan.

10. HAUTAUSMAAN JÄRJESTELMIEN HOITO JA KÄYTTÖ

Hoitotyöt

Toimintakunnan tarkastus
Toimintakunnosta ja turvallisuudesta huolehtiminen
HUOM! Tähän sisältyy:
- sähkönjakelujärjestelmät
- valaistusjärjestelmät
- hulevesijärjestelmät
- vedenjakelujärjestelmät
- kastelujärjestelmät
- kamera- ja valvontajärjestelmät.

Hoitotöiden yleiset laatuvaatimukset

Järjestelmien hoidon ja käytön laatuvaatimukset ovat soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohtien **63311 Viheralueiden kastelujärjestelmien hoito ja käyttö, 70000 Viheralueiden huolto- ja informaatiojärjestelmien hoito ja käyttö** ja **80000 Viheralueiden muiden järjestelmien hoito ja käyttö** mukaiset.

Laadunvalvonta

Laadunvalvonnassa noudatetaan soveltuvilta osin Viherympäristöliitto ry:n julkaiseman 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisun kohtia:
- **71000.1 Viheralueiden valaistusjärjestelmien hoidon ja käytön laadunarviointi**
- **73000.1 Viheralueiden sulanapitojärjestelmien hoidon ja käytön laadunarviointi**
- **81000.1 Viheralueiden hulevesijärjestelmien hoidon ja käytön laadunarviointi**
- **82000.1 Viheralueiden vedenjakelujärjestelmien hoidon ja käytön laadunarviointi.**
Järjestelmien laatua ja toimivuutta tarkkaillaan säännöllisesti muiden kunnossapitotöiden ohella.

Työmenetelmät ja toimintatavat

Hautausmaan teknisiä järjestelmiä käytetään, huolletaan ja tarkastetaan valmistajan ohjeiden mukaan.
Vedenjakelujärjestelmät ja kastelujärjestelmät tyhjennetään syksyllä.

Hoitotöiden resurssit ja ajankäyttö

Valaisimien, pistorasiatolppien ja sulanapitojärjestelmän kunto tarkistetaan syksyisin ja vialliset kunnostetaan välittömästi.

Erikseen sovittavat työtehtävät

Hoitotietojen päivittäminen omaisuudenhallintajärjestelmään (mm. paikkatietojärjestelmä).
Järjestelmien korjaustyöt.

Muut kunnossapidon suunnittelussa ja kunnossapidossa huomioitavat asiat

Omaisuudenhallintajärjestelmän (mm. paikkatietojärjestelmä) tietojen hyödyntäminen kunnossapidon suunnittelussa.

Hautausmaan hoitosuunnitelman laadintaopas • Seurakuntapuutarhurit ry

4 KUNNOSSAPIDON KEHITTÄMINEN

HAUTAUSMAAN KUNNOSSAPIDON RESURSSIT

Henkilöstö

Useimpien seurakuntien ja seurakuntayhtymien hautaustoimi huolehtii hautausmaiden yleisten alueiden kunnossapidosta pääsääntöisesti omalla työvoimalla. Ulkopuolisia urakoitsijoita käytetään tarvittaessa, esimerkiksi hautausmaiden talvihoitoon viikonloppuisin ja arkipyhinä sekä puunhoidon palveluihin.

Hautaustoimi kantaa yhteiskuntavastuunsa työllistämällä usein työharjoittelijoita, työelämään tutustujia, yhdyskuntapalvelijoita ja satunnaisluontoisesti myös vapaaehtoisia.

Hautaustoimen lisäksi hautausmaiden kiinteistöistä ja infrasta (mm. rakennukset, sähkö, valaistus, muurit, portit) voi vastata seurakunnan ja seurakuntayhtymän kiinteistö- ja tilapalveluyksiköt. Henkilöstö- ja talouspalvelut, hallintopalvelut, toimielimet ja kirkkoneuvosto sekä kirkkovaltuusto vastaavat osaltaan hautaustoimen toiminnasta hallinnolliselta kannalta.

Seurakunta- ja hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa hautaustoimen ohjesäännössä ja hautausmaan käyttösuunnitelmassa määriteltyjä asioita, kuten hautaustoimen/hautausmaan vakituinen ja määräaikainen henkilöstömäärä sekä käytetty työmäärä hautausmaata tai pinta-alaa kohti, esimerkiksi henkilötyövuotta/hehtaari tai prosenttiosuus koko työajasta. Hoitosuunnitelmassa kuvataan myös eri tehtävänimikkeet ja niihin sisältyvät työtehtävät ja vastuut sekä eri työtehtävien osuus työajasta (mm. hautausmaan hoito, hautainhoitorahaston palvelut, hautaaminen, vahtimestarin työt). Hoitosuunnitelmaan kirjataan lisäksi mahdolliset tarpeet henkilöstön vähentämiselle tai lisäämiselle, esimerkiksi hautausmaiden laajennusten tai uusien hautausmaiden hoidon osalta. Myös mahdolliset henkilöstön täydennyskoulutustarpeet kannattaa kirjata näkyviin.

4 KUNNOSSAPIDON KEHITTÄMINEN

Koneet, laitteet ja käsityökalut

Haudausmaan kunnossapidossa koneita tarvitaan eniten nurmikonhoidossa, mutta myös maa-ainesten ja kausikasvien kuljetuksessa, pensasalueiden uusimisessa ja hoitoleikkauksissa, puiden hoidossa, kasvijätteen, kalusteiden ja tarvikkeiden siirrossa sekä syyskunnostustöissä. Lisäksi koneita tarvitaan myös hautaustöissä. Hautausmaiden kunnossapitoon käytettävä konekalusto muodostuukin pääsääntöisesti ajettavasta konekalustosta, moottorikäyttöisestä pienkonekalustosta ja käsityökaluista sekä niiden huoltoon käytettävistä koneista ja laitteista.

Ympäristösyistä ja koneiden käyttömukavuuden vuoksi pienkoneissa ollaan siirtymässä polttomoottorikoneista kevyempiin ja hiljaisimpiin akkukäyttöisiin koneisiin.

Koneiden lisäksi hautausmaan kunnossapidossa on käytössä valikoima käsityökaluja. Hautausmailla voi olla myös omaisten käytössä käsityökaluja, kastelukannuja ja kottikärryjä. Myös näiden kunnosta ja riittävydestä on huolehdittava vuosittain.

Seurakunta- ja hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa hautausmaakohtaisessa ohjesäännössä ja hautausmaan käyttösuunnitelmassa määritellyjä asioita, kuten esitetään ajantasaiset tiedot käytössä olevista koneista, laitteista ja käsityökaluista ja niiden uusimis- ja huoltotarpeista. Koneiden osalta esitetään lisäksi koneurakointi-, vuokraus- ja uusien koneiden hankintaperiaatteet. Hoitosuunnitelmassa esitetään myös konekaluston käyttöikä ja tavoiteikä sekä konekaluston huolto- ja inventointikäytännöt.

Toimitilat

Haudausmaatoiminnan edellytyksenä ovat riittävät sosiaali-, huolto- ja varastotilat sekä toimistotilat.

Huoltoalueet

Haudausmaalla voi olla myös erilliset huoltoalueet maa-ainesten, katteiden ja kasvijätteen välivarastointiin ja käsittelyyn, kuten hautamaille, kasvualustoille, kivituhkalle, koristehiekalle, kuorikatteelle, risuille, oksille ja puiden kannoille. Joillakin hautausmailla myös kompostoidaan syntyneet eloperäiset ainekset uusiksi kasvualustoiksi.

Huoltoalueilla voidaan säilyttää välivarastossa seurakunnalle ja seurakuntayhtymälle palautuneita haudoilta poistettuja hautamuistomerkkejä ja reunuskiviä. Huoltoalueilla on myös tilaa jätepuristimille ja eri jättejakeiden keräykselle.

Seurakunta- ja hautausmaakohtaisessa hoitosuunnitelmassa tarkennetaan tarvittaessa hautausmaakohtaisessa ja hautausmaan käyttösuunnitelmassa määritellyjä asioita, kuten esitetään huoltoalueiden kehittämistarpeita.

HAUTAUSMAAN KUNNOSSAPIDON SUUNNITTELU

Hautausmaiden kunnossapidon tavoitteena on hautausmaan yleisilmeen siisteys, kasvillisuuden hyvinvointi ja rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden turvallisuus ja toimivuus sekä järjestelmien toimivuus kaikkina vuodenaikoina koko hautausmaan elinkaaren ajan.

Hautausmaan hoitosuunnitelmassa tarkastellaan kunnossapitoa sekä lyhyellä että pitkällä ajanjaksolla. Parhaimmillaan hoitosuunnitelmassa määritetään, miten hautausmaan kunnossapitoa on tarkoitus kehittää seuraavan 10–20 vuoden aikana. Hautausmaan kunnossapidolle kannattaa määrittää selkeät välitavoitteet 3–5 vuoden välein ja mittarit, joilla arvioidaan tavoitteiden toteutumista.

Oheiseen tietolaatikkoon on koottu kehittämisasioita, joihin hoitosuunnitelmassa voidaan ottaa kantaa.

Esimerkkejä hautausmaan hoitosuunnitelmassa huomioitavista kehittämisasioista:

- hautausmaan laajennustarpeet ja olemassa olevien alueiden uudelleen käyttö
- hautausmaan luontoarvojen inventointitarpeet ja luonnonmonimuotoisuuden edistäminen
- ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautuminen
- hautausmaan kunnossapitoluokituksen muutostarpeet
- hautausmaan hoito-ohjeiden muutostarpeet
- kasvillisuusalueiden korjaus- ja uusimistarpeet (mm. vanhojen puiden kuntotarkastukset ja uusimistarpeet)
- rakenteiden korjaus- ja uusimistarpeet (mm. käytävät, aidat, muurit, portaat)
- kalusteiden ja varusteiden korjaus- ja uusimistarpeet
- järjestelmien korjaus- ja uusimistarpeet (mm. sähkönjakelu-, valvonta-, valaistus-, vesijohto- ja kastelujärjestelmät)
- jätehuollon kehittämistarpeet
- opastuksen kehittämistarpeet
- kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden hautojen, rakenteiden ja muiden alueiden inventointitarpeet ja hoito-ohjeiden muutostarpeet
- työmenetelmien kehittämistarpeet
- hautainhoitorahaston kehittämistarpeet
- kirkon ympäristödiplomin päivitystarpeet
- hautausmaan hoitosuunnitelman päivitystarpeet
- hautaustoimen sisäisen ja ulkoisen viestinnän kehittämistarpeet
- resurssien kehittämistarpeet (henkilöstö, koneet, kalusto, toimitilat)
- materiaalien, kalusteiden, varusteiden ja koneiden hankinnan kehittämistarpeet

KÄSITTEET

Arvometsä (M1-kunnossapitoluokka)

Metsäalue taajamassa tai sen ulkopuolella, joka on erityisen tärkeä ja arvokas maiseman, kulttuurin, luonnon monimuotoisuusarvojen tai muiden maanomistajan määrittämien erityisten ominaispiirteiden vuoksi.

Arvoniitty (A1-kunnossapitoluokka)

Niitty, joka on erityisen tärkeä ja arvokas maiseman, kulttuuriperinteen, luonnon monimuotoisuusarvojen tai muiden maanomistajan määrittämien erityisten ominaispiirteiden vuoksi tai se on muuten käyttäjille merkittävä niitty.

Avoim alue (A4-kunnossapitoluokka)

Esimerkiksi viljelykäytöstä poistunut pelto, aukea ala metsässä ja sähkölinjojen alusta sekä luonnonmukaisen hulevesirakenteen reunavyöhyke. Avoimia alueita ovat myös näkymien vuoksi näköalapaikoilla, perinnemaisemassa, joki- tai järvimaisemassa ja merkittävässä luonto- ja maisemakohteessa avoimena pidettävät alueet. Lisäksi luokkaan kuuluvat luonnonniityt, tulvaniityt, rantaniityt ja ruovikot, joita ei hoideta tai hoito on pelkkää vesakon poistoa. Avoimen alueen virkistyskäyttö on vähäistä.

Avoim viheralue (A-kunnossapitoluokka)

Kaupunki- ja taajamarakenteen sisällä tai reuna-alueilla oleva luonnostaan tai ihmistoiminnasta syntynyt niitty tai pelto. Luonnostaan syntyneitä avoimia viheralueita ovat muun muassa tulvaniityt ja kalliokedot. Ihmistoiminnasta syntyneitä avoimia viheralueita ovat käytön ja hoidon synnyttämät niityt, laitumet ja pellot sekä aktiivisesta viljelykäytöstä poistuneet pellot, vanhojen viljelyalueiden jäänteet, heinittyneet nurmikkoalueet ja rakennetut uusniityt.

Dynaaminen kasvillisuusalue

Monilajinen ja kerroksellinen suunniteltu kasviyhdyskunta, jossa kasvillisuuden annetaan muuttua ja sukkession tapahtua ohjatusti. Kasviyhdyskunta muodostuu erilaisista kasvillisuustyypeistä – puuvartisista ja ruohovartisista kasveista, jotka kasvavat sekaistutuksena samalla alueella.

Hautainhoitorahasto

Sopimushautojen hoitoa varten perustettu rahasto, johon sijoitetaan hautojen hoitomaksut ja jonka varoilla sopimushaudat hoidetaan. Rahastot toimivat seurakunnan ja seurakuntayhtymän yhteydessä taloudellisesti erillään. Rahaston varoja ei saa käyttää seurakunnan tai seurakuntayhtymän tarpeisiin.

Hautakartta

Kartta, johon merkitään hautaosastot, hautalohkot, hautakorttelit ja hautarivit, niitä erottavat tiet, haudat merkittyinä numeroin tai kirjaimin sekä muu yksityiskohtien järjestely.

Hautaoikeuden haltija

Henkilö tai taho, joka edustaa vainajan oikeudenomistajia ja niitä, jotka voivat tulla hautaan haudatuiksi. Hän myös vastaa haudan hoidosta. Hautaoikeuden haltijaksi voidaan valita tai määrätä muukin kuin lähin omainen.

Hautarekisteri

Haudausmaan ylläpitäjän rekisteri, josta ilmenevät vainajan sukunimi ja etunimet, syntymäaika tai henkilötunnus, kuolinaika, hautaamisajankohta, hautaamistapa sekä haudan sijainti. Rekisteriin voidaan merkitä myös hautaoikeuden haltijan nimi ja postiosoite, hautaoikeuden voimassaoloaika, tieto siitä, keitä hautaan voidaan haudata, hautausmaalla olevat taiteellisesti tai historiallisesti arvokkaat muistomerkit ja niiden sijainti.

Haudausmaa

Vainajan leposijaksi erotettu alue. Yleinen hautausmaa on kristillisesti vihitty. Tunnustuksetonta hauta-alueetta ei vihitä.

Haudausmaakaava

Yleiskartta, joka osoittaa hautausmaan rajat, sen liikenteen järjestelyt, eri toimintojen sijoitukset sekä jakaa hauta-alueet sopiviin yksiköihin. Kaavaan sisältyy myös hautausmaa-alueen kuivatus- ja vesihuoltosuunnitelma, jätehuollon järjestäminen sekä käytävien, hauta-alueiden ja rakennusten sijainti.

Haudausmaakatselmus

Haudausmaan johdon ja seurakunnan tai seurakuntayhtymän hallinnollisen yksikön suorittama katselmus, jossa tarkastetaan hautausmaan yleisilme ja siihen vaikuttavat seikat.

Haudausmaan hoitosuunnitelma

Haudausmaakohtainen tai seurakuntakohtainen asiakirja, jossa esitetään sekä usein toistuvien ja säännöllisten että pitkällä aikavälillä toteutettavien töiden suunnittelu. Hautausmaan hoitosuunnitelmassa esitetään hoidon tavoitteet ja vaatimukset hoitotöille, kuten

- talvihoito
- puhtaanapito
- rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito
- kasvillisuuden hoito
- kunto- ja turvallisuustarkastukset ja -inventoinnit
- järjestelmien hoito ja käyttö.

Haudausmaan käyttösuunnitelma

Asiakirja, joka sisältää hautausmaakaavan sanallisen selityksen, joka selventää ne hautausmaakaavan yksityiskohdat, jotka eivät ilmene piirustuksista. Suunnitelmasta ilmenee lisäksi, onko hautausmaalla tai sen osalla käytössä syvähaudaus ja missä järjestyksessä hautaosastot otetaan käyttöön. Käyttösuunnitelmassa otetaan huomioon myös eri aikoina perustettujen hautausmaan osien ominaispiirteet sekä esitetään hautausmaan käytön erityiset rajoitukset. Katso myös 'Haudausmaakaava'.

Hautausmaaston ohjesääntö

Asiakirja, jossa on esitetty tarkemmat toimeenpanoa ja menettelyä koskevat määräykset haudoista, hautakirjanpidosta, haudan hoidolle asetetuista vaatimuksista ja hautamuistomerkkien hyväksymisestä sekä hautausmaalla noudatettavasta järjestyksestä.

Hautausmaaston toiminta

Haudausmaan hallinto-, suunnittelu-, rakentamis- ja kunnossapito- sekä hautauksiin liittyvät tehtävät.

Hoito

Säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin käytettävyyteen ja koettavuuteen vaikuttavat olosuhteet. Hoito on osa **kunnossapitoa**. Hoidolla huolehditaan, että alue on käyttötarkoituksensa edellyttämässä päivittäisessä kunnossa. Hoitotehtäviin sisältyvät talvihoito, puhtaanapito, rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja laitteiden hoito, kasvillisuuden hoito sekä muut erityiset hoitotehtävät. Hoitoon sisältyvät myös pienet, hoitotöiden yhteydessä ilman erityisko-neita ja -materiaaleja tehtävät korjaus- sekä huoltotyöt.

Kirkon ympäristödiplomi

Kirkon oma ympäristöjärjestelmä, jolla sidotaan ympäristöasiat osaksi seurakunnan ja seurakuntayhtymän toimintaa. Ympäristödiplomi asettaa tavoitteita ympäristöhaittojen vähentämiseksi, organisoii tehtäviä sekä niiden seurantaa tavoitteiden saavuttamiseksi.

Korjaus

Säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin toiminta ja ominaisuudet. Korjaus on osa **kunnossapitoa**. Korjaustehtäviin sisältyy olevan rakenteen kunnostaminen, uusiminen, siirtäminen tai purkaminen. Sen avulla vioittunut tai puutteellinen rakenne palautetaan käyttökuntoon. Korjaus- ja kunnostustehtävät kohdistuvat olemassa oleviin rakenteisiin, varusteisiin ja järjestelmiin.

Kunnossapito

Säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään infrastruktuurin toiminta ja ominaisuudet, vaikute-taan infrastruktuurin käytön olosuhteisiin tai hallitaan infrastruktuurin laitteita ja järjestelmiä. Kunnossapitoon kuuluvat **korjaus-**, **hoito-** ja **käyttötehtävät**.

Kuulutusmenettely

Kun haudan hoito on laiminlyöty ja hautaoikeuden haltijasta tai hänen olinpaikastaan ei saada tietoa, ilmoitus kunnostuskehotuksesta ja hautaa koskevasta päätöksestä on pantava tiedoksi haudalle. Asiasta on lisäksi kuulutettava paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Tiedoksisäännin katsotaan tapahtuneen sinä päivänä, jona kuulutus lehdessä on julkaistu. Jos seurakunnan ja seurakuntayhtymän tiedossa on hautaoikeuden haltijan osoite, saatetaan hänen tietoonsa, tavallisesti postitse, valituskelpoinen päätös saantitodistusta vastaan. Myös hallinta-ajan päättymisestä voidaan ilmoittaa joko suoraan haltijalle tai tiedotuksella haudalla.

Käyttö

Säännöllistä toimintaa, jolla hallitaan infrastruktuurin laitteita ja järjestelmiä. Käyttö on osa **kunnossapitoa**. Käyttötehtävien avulla valvotaan ja ohjataan järjestelmiä niiden toimivuuden ylläpitämiseksi. Käyttötehtäviin kuuluvat myös korjaus- ja muutostarpeita kartoittavat selvitykset.

Käyttöniitty (A2-kunnossapitoluokka)

Niitty, joka on osa virkistysaluetta, puistoa, pihaa, kulttuuri- tai perinnemaisemaa. Sen kasvillisuus on usein runsaasta käytöstä johtuvaa matalaa niitylajistoa. Käyttöniitty tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia ulkoiluun ja harrastuksiin.

Käyttöviheralue (R3-kunnossapitoluokka)

Kaupunki- ja taajamaviheralue, jossa voi olla monipuolista kasvillisuutta ja rakenteita, kuten vesialtaita, siltoja, portaita ja muita taitorakenteita. Käyttöviheralue on tarkoitettu oleskeluun, viihtymiseen ja virkistäytymiseen.

Laadunarviointi (viheralueiden kunnossapidossa)

Kunnossapidon omavalvonnan, itselleluovutuksen ja laatukierrosten yhteydessä tehtävät tarkastukset, mittaukset ja todennustavat, joilla varmistetaan kunnossapidon laatuvaatimusten toteutuminen.

Lähimetsä (M2-kunnossapitoluokka)

Asuinalueen välittömässä läheisyydessä sijaitseva metsä, jonka käyttö on päivittäistä. Lähimetsää käytetään oleskeluun, leikkiin, kauttakulkuun, ulkoiluun, liikuntaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Käytöstä johtuva maapohjan kuluminen on tyypillistä, ja pohjakasvillisuus voi muuttua tai puuttua kokonaan ihmistoiminnan vuoksi.

Maisemaniitty (A3-kunnossapitoluokka)

Niitty, joka on osa virkistysaluetta, puistoa, liikenneviheraluetta, kulttuuri- tai perinnemaisemaa. Sitä hoidetaan avoimen kulttuurimaiseman säilyttämiseksi. Kasvipeite muodostuu pääosin ruohovartisista luonnonkasveista. Maisemaniitylle ei kohdistu käytöstä aiheutuvaa kulutusta.

Metsä (M-kunnossapitoluokka)

Kaupunki- ja taajamarakenteen sisällä, reuna-alueilla tai etäämmällä oleva puuston peittämä alue, jolle tunnusomaista on luonnonvarainen pensas- ja aluskasvillisuus, joka vaihtelee metsätyypin ja kasvupaikan olosuhteiden mukaan.

Rakennettu arvoviheralue (R1-kunnossapitoluokka)

Laadukkaista materiaaleista korkeatasoisesti rakennettu viheralue, joka on erityisen arvokas puutarhakulttuurin, puutarhataiteen, kulttuuriperinnön, arkkitehtuurin tai muiden maanomistajan määrittämien ominaispiirteiden vuoksi.

Rakennettu viheralue (R-kunnossapitoluokka)

Kaupunki- ja taajamarakenteen sisällä oleva puisto, puistoaukio, kiinteistöjen ulkoalue, hautausmaa, katto- ja kansipuutarha, liikenneviheralue sekä liikuntaan, leikkiin ja muuhun erityiseen toimintaan tarkoitettu viheralue.

Sankarihauta

Suomen sodissa vuosina 1918 tai 1939–1945 kaatuneen sankarivainajan hauta.

Sopimushauta

Hauta, jonka hoidosta seurakunta ja seurakuntayhtymä on sopinut hautaoikeuden haltijan kanssa, Seurakunta ja seurakuntayhtymä hoitaa hautaa määräjän maksua vastaan.

Suoja- ja vaihettumisviheralue (R4-kunnossapitoluokka)

Rakennetun ja luonnonympäristön vaihettumisalue.

Suojametsä (M4-kunnossapitoluokka)

Asuinalueen ja muun rakennetun ympäristön sekä erilaisen häiriötä aiheuttavan toiminnon, kuten liikenneväylän ja teollisuuslaitoksen, välissä sijaitseva metsä. Suojametsää käytetään suojaamiseen sekä terveyden ja turvallisuuden edistämiseen.

Suojelualue

Laissa, asetuksessa tai valtioneuvoston, ministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) tai muun viranomaisen päätöksessä määrätty alue, jolla on suojeltuja luontokohteita.

ta, rakennelmia tai niiden jäännöksiä. Suojelualue voi olla myös maanomistajan omalla päätöksellä tai muulla päätöksellä suojeltu alue.

Talousmetsä (M5-kunnossapitoluokka)

Taloukskäytössä oleva metsä. Metsätalouden lisäksi talousmetsä on virkistyskäytössä.

Toimintaviheralue (R2-kunnossapitoluokka)

Jalankulun ja pyöräilyn reittiyhteyksiin sekä liikuntaan, leikkiin ja erityistoimintoihin varattu viheralueen osa.

Lisää hautausmaakäsitteitä on esitelty 'Evangelisluterilaisen kirkon seurakuntien hautausmaalan nimikkeistö' -julkaisussa.

Lisää viheralueiden kunnossapitoluokitukseen ja kunnossapitoon liittyviä käsitteitä on esitelty 'Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020' -julkaisussa ja 'Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021' -julkaisussa.

KIRJALLISUUS

Lait, asetukset ja määräykset

Hautaustoimilaki 457/2003. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030457>. Viitattu 24.1.2022.

Järjestyslaki 612/2003. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030612>. Viitattu 24.1.2022.

Jätelaki 646/2011. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646>. Viitattu 24.1.2022.

Kirkkojärjestys 657/2023. Finlex.

<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230657>. Viitattu 24.1.2022.

Kirkkolaki 652/2023. Finlex.

<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230652>. Viitattu 24.1.2022.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>. Viitattu 24.1.2022.

Muinaismuistolaki 295/1963. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1963/19630295>. Viitattu 24.1.2022.

Terveystoimintalainasetus 1280/1994. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941280>. Viitattu 24.1.2022.

Valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210978>. Viitattu 24.1.2022.

Vesilaki 587/2011. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587>. Viitattu 24.1.2022.

Ympäristönsuojelulaki 527/2014. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140527>. Viitattu 24.1.2022.

Muut julkaisut

Hautausmaiden hoitosuunnitelma 2017–2030. Vantaan seurakunnat.

Hautausmaiden hoitosuunnitelmaluonnos 2019–2030. Heinolan seurakunta.

Infra 2017 Kunnossapitonimikkeistö. Rakennustieto Oy. 2017. 63 s.

Muurien ja tukimuurien korjaaminen RT 89-11184. Rakennustieto Oy. 2015. 8 s.

Sandell, A. 2012. Kyrkogårds handboken med kvalitetsbeskrivningar 2012. Movium.

Stad & Land nr 182. 161 s.

Tajakka, H. (toim.). 2021. Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus VKT 2021.

Viherympäristöliitto ry, julkaisu nro 70. 211 s.

Tajakka, H. (toim.). 2020. Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020.

Viherympäristöliitto ry, julkaisu nro 67. 94 s.

Verkkosivut ja verkkojulkaisut

ABC-Vastaavuus – Viheralueiden hoitoluokituksen (ABC-luokitus) vastaavuus uuteen viheralueiden kunnossapitoluokitukseen (RAMS-luokitus). Viherympäristöliitto ry:n verkkosivu.

<https://www.vyl.fi/ohjeet/kunnossapitoluokitus/vastaavuus/>. Viitattu 24.1.2022.

Evangelisluterilaisen kirkon seurakuntien hautausmaa-alan nimikkeistö.

Suomen Hautaus toiminnan Keskusliitto, Kirkkohallitus ja Seurakuntapuutarhurit ry. 2003.

https://shk.fi/doc/hautausmaa_alan_nimikkeet.pdf. Viitattu 24.1.2022.

Hakli O. ja Heikkilä E. (toim.). 2020. Kirkollisten rakennusten hoito ja restaurointi.

Museoviraston julkaisuja 11. 145 s.

https://www.museovirasto.fi/uploads/Meista/Julkaisut/kirkollisten_rakennusten_hoito_kirja_verkko_korjattu.pdf. Viitattu 24.1.2022.

- Hakli O. ja Heikkilä E. (redaktör). 2021. Vård och restaurering av kyrkliga byggnader. Museiverkets publikationer 13. 145 s.
https://www.museovirasto.fi/uploads/Meista/Julkaisut/kirkollisten_rakennusten_hoito_kirja_v4_SV_VERKKO_SIVUITTAIN.pdf. Viitattu 24.1.2022.
- Haudanhoitosopimusten hallinnointi ja kirjanpito. Kirkkohallitus.
<https://evl.fi/documents/1327140/0/Haudanhoitosopimusten+hallinnointi+ja+kirjanpito+-+17.6.2020.pdf/f106a90d-229f-28f3-df0a-3da912b090bc?t=1593597436168>. Viitattu 24.1.2022.
- KESY – Kestävä ympäristörakentaminen. Viherympäristöliitto ry:n verkkosivusto.
<https://www.vyl.fi/tietopankki/kesy/>. Viitattu 24.1.2022.
- Kirkkojen paloturvallisuuden kehittäminen – ennakoiva palontorjunta. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK.
https://issuu.com/spek_ry/docs/kirkkojen_paloturvallisuuden_kehitt_minen_-_ennako. Viitattu 24.1.2022.
- Kirkkojen paloturvallisuusopas. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK.
https://issuu.com/spek_ry/docs/kirkkopaloopas_2019_valmis?fr=sMTIkNTEyMDcxMDU. Viitattu 24.1.2022.
- Kirkon ympäristödiplomin käsikirja. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon verkkosivut.
<https://evl.fi/ymparistodiplomi/ymparistokasikirja>. Viitattu 24.1.2022.
- Knapas, M. T. (toim.). 2003. Hautamuistomerkkien hoito. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 24. 24 s.
<https://www.museovirasto.fi/uploads/Meista/Julkaisut/hautamuistomerkkien-hoito.pdf>. Viitattu 24.1.2022.
- Miten hoidan hautamuistomerkkiä. Suomen Kulttuurirahaston Uudenmaan rahasto. 2016. 41 s.
<https://skr.fi/serve/miten-hoidan-hautamuistomerkkia-raportti>. Viitattu 24.1.2022.
- Sankarihautausmaiden perinne, hoito ja kunnostus. Museoviraston rakennushistorian osaston ohjeita ja oppaita 2. 2008. 27 s.
<https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/sankarihautausmaiden-hoito.pdf>. Viitattu 24.1.2022.
- Tuominen, L. (toim.). 2015. Hautausmaiden inventointiopas. Museoviraston oppaita ja ohjeita 10. 40 s.
<https://www.museovirasto.fi/uploads/Meista/Julkaisut/hautausmaiden-inventointiopas.pdf>. Viitattu 24.1.2022.
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Museoviraston verkkosivusto.
www.rky.fi. Viitattu 24.1.2022.
- Vieraslajit.fi -vieraslajiportaali. <http://www.vieraslajit.fi/fi>. Viitattu 24.1.2022.
- Viherriski-tietopankki. <https://www.vyl.fi/tietopankki/viherriski/>. Viitattu 24.1.2022.

KIRKKOHALLITUS †

SUOMEN
HAUTAUSTOIMINNAN
KESKUSLIITTO RY
BEGRÄVNINGSVÄRKSAMHETENS
CENTRALFÖRBUND I FINLAND RF

**Museovirasto
Museiverket**

ViiherArkki